ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1891 — ΑΡΙΘ. 44

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Εσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ.-χρ. 12.—Ρωσ. ρούβλ. 5.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύζυγος γυναικὸς ὡραίας. Μελέτη, ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη.
Λασάνειος Ἀγών: Περὶ δράματος ἐν γένει. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ κ. Ν. Καζάζη.
Ἡ Σιμώνη. Διήγημα τῶν Χριστουγέννων, ὑπὸ Paul Bourget. Μετάφρασις Ι. Α. Ζυγομαλᾶ.
Δημώδης ποίησις: Κώτικη στιχοπλακιά, ὑπὸ Ἐπ. Ἀλ.
Δρᾶμα Συριχθέν. Εἰκὼν κατὰ τὸν Alphonse Daudet, ὑπὸ Χ.
Φυσιογνωμικὴ ἐπιστήμη: Τὸ Στόμα, ὑπὸ Α. Α.
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Α. Ἀμπάτη (Συνέχεια).
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια. — Ἐξωτερικά.— Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.— Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα Βιβλία.

ΣΥΖΥΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΩΡΑΙΑΣ

(Μελέτη)

Α΄.

Εὐλογημένη ἡ καλλονή ἀφοῦ τὴν θαυμάζουσι καὶ τὴν λατρεύουσι πάντες. Μακάριοι οἱ εὐτυχεῖς, οὓς ὁ Θεὸς ἐπροίκισε διὰ τοῦ ἀρίστου τῶν δώρων του.

Ὑπάρχει τι λαμπρότερον τοῦ ἀκτινοβολοῦντος καὶ τρεμοσβύνοντος ἐναλλὰξ ἀστέρος, τοῦ στίλβοντος ὑπὸ τοὺς ἀδάμαντας τῆς δρόσου κάλυκος. Ὑπάρχει τι εὐωδέστερον τῶν μύρων τῆς Ἀραβίας καὶ γλυκύτερον τοῦ μέλιτος καὶ δροσερώτερον τῆς ἑωθινῆς αὔρας καὶ θαλπερώτερον τοῦ χειμερινοῦ ἡλίου. Ὑπάρχει τι πρὸ τοῦ ὁποίου δακρύει ὁ γέρων καὶ φρίσσει ὁ νέος καὶ ἐξίσταται καὶ ὀνειροπολεῖ τὸ παιδίον. Ὑπάρχει τι πρὸ τοῦ ὁποίου συγκινεῖται καὶ μαλάσσεται καὶ μετανοεῖ καὶ ἐξαγνίζεται ἡ κακία· ὅπερ ἀνεβίβασεν ἀνθρώπους εἰς τοὺς οὐρανούς· ὅπερ δωρεῖ τὸν παράδεισον ἐν τῇ γῇ, ὅπερ μεταβάλλει εἰς ἆσμα περιπαθὲς τὴν πεζοτέραν φωνὴν καὶ λύει τῶν ἀλάλων τὰς γλώσσας.

Καὶ εἶνε τοῦτο ἡ ἀνθρωπίνη καλλονή!

Ἀλλ' ὑπάρχει ἀκόμη καὶ τι πρὸ τοῦ ὁποίου βλασφημεῖ ὁ ἔχων τὸν ἕνα πόδα ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ κακουργεῖ ἢ τήκεται ὁ νέος καὶ λακτίζει τὴν μητέρα του τὸ παιδίον. Πρὸ τοῦ ὁποίου σχίζει τὰ ἄμφιά του ὁ ἅγιος καὶ πωλεῖ τὴν συνείδησίν του ὁ τίμιος καὶ μεταβάλλεται εἰς μίσος ἡ στοργή, καὶ εἰς ἔγκλημα ἡ ἀγαθότης. Ὑπάρχει τι, ὅπερ ἐκρήμνισε θεοὺς ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐξηυτέλισεν αὐτούς. Ὅπερ ἀνοίγει εἰς πᾶν βῆμα καὶ νέαν κόλασιν, ὅπερ συντρίβει τὰς λύρας καὶ μεταβάλλει εἰς λίθους τὰς καρδίας.

Καὶ εἶνε τοῦτο . . . πάλιν ἡ ἀνθρωπίνη καλλονή.

Β΄.

Ἰδέτε τον!

Ἐλάτρευε τὴν καλλονήν. Καὶ τι πλειότερον· τὴν κατέκτησεν. Ἀλλ' ὁπόσα δὲν ὑπέστη χάριν αὐτῆς! Πόσους ἀγῶνας δὲν ἀνέλαβε, πόσα προσκόμματα δὲν ὑπερεπήδησε, πόσα μίση δὲν ἔσπειρε, πόσας θλίψεις δὲν ἐθέρισεν! Ἀνὴρ γενναῖος αὐτὸς ἠσθάνθη μυριάκις τὸ ρῖγος τοῦ φόβου. Ἰσχυρὸς αὐτός, ἔκλαυσεν ὅσον δὲν ἔκλαυσε γυνή. Υἱὸς φιλόστοργος ἐπίκρανε τοὺς γονεῖς του. Φίλος ἀφωσιωμένος δυσηρέστησε τοὺς φίλους του. Εὗρὺ μέλλον ἀνοιγόμενον πρὸ αὐτοῦ ἔφραξε δι' ἑνὸς εἰδώλου γυναικός· ἐλπίδας πλούτου καὶ δόξης ἀντήλλαξεν ἀντὶ μιᾶς καὶ μόνης πραγματικότητος: τῆς ἀποκτήσεώς της. Μοιραία σύμπτωσις ἔθετο τὰ πάντα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλάστιγγος καὶ ἐκείνην ἐπὶ τῆς ἑτέρας. Καὶ προετίμησεν ἐκείνην.

Καὶ ἤδη εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος, αὐτὸς ὁ σύζυγός της· ὅλη ἐκείνη ἡ θεία καλλονὴ εἶνε ἰδική του. Τὸ γνωρίζει καὶ οὐδείς, οὐδεὶς οὔτε ζῶν οὔτε νεκρὸς ἔρχεται νὰ τῷ τὴν ἀμφισβητήσῃ. Οἱ ὀφθαλμοί της μόνον δι' αὐτὸν ἔχουσι τὰ γλυκύτερα βλέμματα, τὸ στόμα της τὰ θερμότερα φιλήματα καὶ μειδιάματα. Ἡ καρδία της μόνον δι' αὐτὸν πάλλει. Οἱ πόθοι της μόνον τὴν ἰδικήν του εὐτυχίαν πλαισιοῦσιν ὅπως οἱ βραχίονές της μόνον τὸν ἰδικόν του λαιμὸν περιβάλλουσι. Καὶ τὰ ὄνειρά της ἐκεῖνον μόνον τῇ παρουσιάζουσιν ὅστις ἀμέριμνος κοιμᾶται εἰς τὸ πλευρόν της καὶ εὐδαίμων.

Εὐδαίμων; Ἀμέριμνος; Ἐψεύσθην. Δυστυχής, δυστυχής, δυστυχής.

Τὰ ὄνειρά του τῷ ἀναπαριστῶσιν, ἐνσαρκωμένας ἤδη, τὰς ἀΰλους σκέψεις τῆς ἡμέρας.

Γ΄.

Σύζυγος γυναικὸς ὡραίας! Ἐφαντάσθητε ποτὲ μαρτύριον φοβερώτερον, κατάραν ἀγριωτέραν; Τὸ νὰ πεινᾷ τὸ τέκνον σου καὶ νὰ μὴ δύνασαι νὰ τὸ θρέψῃς εἶνε φρικῶδες· Τὸ νὰ ὑβρίζουν τὴν πατρίδα σου ἐν τῇ ξένῃ καὶ νὰ μὴ δύνασαι νὰ τὴν ὑπερασπίσῃς εἶνε φρικωδέστερον. Ἀλλὰ διὰ μίαν μόνον στιγμήν. Ἔπειτα . . . . γίνεσαι κλέπτης ἑνὸς ἄρτου, γίνεσαι φονεὺς ἑνὸς ἀχρείου καὶ ἂν ὄχι οἱ ἄνθρωποι, ὁ Θεὸς ὅμως σοὶ τὸ συγχωρεῖ. Ἀλλὰ νὰ εἶσαι σύζυγος γυναικὸς ὡραίας, ὄχι διὰ μίαν στιγμήν, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ πρὸ ὀλίγου καὶ τώρα καὶ μετ' ὀλίγον καὶ αὔριον καὶ πάντοτε! Ὦ μεγαλειτέραν κόλασιν δὲν ἐφαντάσθη νοῦς ἀνθρώπινος.

Ἰδέτε τον. Κάθηται πρὸ τραπέζης μὲ τοὺς ἀγκῶνας ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν δύο του χειρῶν, βεβυθισμένος εἰς σκέψεις.....

Ἔχει κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' ὡς νὰ ἦσαν κρύσταλλοι πανοράματος τὰ βλέφαρα του, βλέπει δι' αὐτῶν σειρὰν ἀτελεύτητον εἰκόνων παρελαυνουσῶν. Ἑκάστη εἶνε διάφορος τῆς ἄλλης, ἅπασαι ὅμως τὴν αὐτὴν εἰκονίζουσι μορφήν: *Τῆς συζύγου του,* καὶ ἑκάστοτε μὲ νέα θέλγητρα, νέα κάλλη. Καὶ εἶνε ἡ μία εἰκὼν λαμπροτέρα, ἐρασμιωτέρα τῆς ἄλλης. Καὶ φρίσσει πρὸ ἑκάστης καὶ αἰσθάνεται ζέον τὸ αἷμα του, ταχύτερον δονουμένην τὴν καρδίαν του, κοπτομένην τὴν ἀναπνοήν, ἐκφεύγουσαν ἐπωδύνως τὴν ψυχήν του. Ὦ ἔκστασις!

Ἰδοὺ αὐτή, ὅπως τὴν εἶδε κατὰ πρῶτον, μὲ ἐσθῆτα ἐκ βαθυχρόου κυανῆς μετάξης, πῖλον πλατύγυρον καὶ λευκὸν ἀραχνοειδὲς πέπλον πρὸ τοῦ προσώπου. Τὸ δειλόν της βλέμμα μόλις συναντᾶται μετὰ τοῦ ἰδικοῦ του καὶ χάνεται εἰς τὸ κενόν.

Ἰδοὺ αὐτή, ὅτε κατὰ πρῶτον τὸν ἐγνώρισε καὶ τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον. Ἡ μνήμη του οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ σχῆμα ἢ χρῶμα ἐκ τῆς περιβολῆς της. Καὶ βλέπει ἐν τῷ πανοράματι τὴν προτομήν της μόνην, ἢ μᾶλλον μόνον τὸ πρόσωπον της, πορφυροῦν ἐξ αἰδημοσύνης, σελαγίζον, ἀκτινοβολοῦν, μὲ τὴν πλαστικὴν εὐγραμμίαν του, τὴν ὡς πέταλον ρόδου ἐπιδερμίδα, τοὺς ἀπαραμίλλους ὀδόντας καὶ τοὺς ὀφθαλμούς της, ὦ ἐκείνους τοὺς ὀφθαλμούς...

Ἰδοὺ αὐτή, ὅτε ἔφερε τοῦ πατρός της τὸ πένθος, μὲ τὴν ἀπέριττον τῆς κόμης ἀνάδεσιν, τὴν ἐλαφρὰν ἐπὶ τοῦ προσώπου ὠχρότητα καὶ τὴν στενὴν μελανὴν ἐσθῆτα τὴν διαγράφουσαν τὸ τέλειον τοῦ μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς ἀναστήματος σχῆμα.

Ἰδοὺ αὐτή, ὅτε κατὰ πρῶτον ἤκουσεν ὅτι ἀγαπᾶται καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἀγαπᾷ...

Ἰδοὺ αὐτή, ὅτε ἔχυσε τὸ πρῶτον δάκρυ τοῦ ἔρωτος. Τὴν εἶδε μετὰ θορυβώδη ἐν τῷ οἴκῳ του σκηνήν, ἧς αὐτὴ ἦτο ἡ αἰτία. Ἐκείνη ἐμάντευσε τὴν ταραχὴν καὶ τὸν πόνον του, ἀλλὰ τὸ στόμα της μάτην προσεπάθησε νὰ προφέρῃ ἕνα λόγον παρηγορίας. Μόνον οἱ ὀφθαλμοί της ἐθόλωσαν, ἐπληρώθησαν δακρύων, καὶ τὸν ἠτένισαν μετὰ περιπαθείας τόσον εὐγλώττου, ὥστε καὶ τώρα ἀκόμη ὕστερον τόσου χρόνου, καὶ τόσων πόνων καὶ δακρύων, βαθεῖαν τῷ ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἡ ἀναπόλησις τῶν ὑγρῶν της ὀφθαλμῶν, τοῦ βλέμματός της ἐκείνου τὸ παράπονον.

Ἰδοὺ αὐτὴ μὲ τὴν λευκὴν νυμφικὴν ἐσθῆτα, μὲ τὸν γαμήλιον στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀστράπτουσα, ἔκπαγλος, θεσπεσία. Ἰδοὺ αὐτή... Ἰδοὺ αὐτή...

Καὶ αἱ εἰκόνες ἔρχονται θαμβοῦσαι τοὺς κεκλεισμένους ὀφθαλμούς του καὶ παρέρχονται ταχεῖαι ὡς διάττοντες. Ἀλλὰ δὲν βλέπει μόνον τὰς εἰκόνας ταύτας ὁ σύζυγος τῆς ὡραίας γυναικός. Παρὰ τὸ φῶς, ὅπερ ἐκπέμπει τὸ κάλλος της ὑπάρχει καὶ σκιά, εἶνε δὲ αὕτη σκιὰ κολάσεως, σκιὰ θανάτου.

Δ΄

«..Ναί, σκέπτεται· μὲ ἀγαπῶσι, μὲ ἐκτιμῶσιν· εἶμαι περιζήτητος. Βλέπω πανταχοῦ μειδιάματα φιλικὰ κι' ἀκούω φιλόφρο-

νας λόγους. Ἀλλ' εἶνε ἆρά γε ὅλα ταῦτα *δι' ἐμέ*; Εἶμαι αὐτόφωτος ἀστὴρ ἢ κάτοπτρον εἶμαι τῶν ἀκτίνων τῆς συζύγου μου;

«Ἕνα λίθον δὲν εὑρίσκωπλέον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μου. Τὰ ρόδα, ἅτινα δρέπω δὲν ἔχουσι πλέον ἀκάνθας. Μυστηριώδεις χεῖρες προελείανον τῆς ὁδοῦ τὸ ἔδαφος καὶ τῆς ροδῆς τοὺς κλώνους.

«Οἱ φίλοι μου οἱ παλαιοὶ ἐγένοντο νῦν θερμότεροι, διαχυτικώτεροι. Νέοι φίλοι ἄπειροι μὲ περικυκλοῦσιν. Οἱ πόθοι μου ἐκπληροῦνται πρὶν ἢ ἔτι ἐξέλθωσι τοῦ στόματός μου. Ἡ τύχη διατελεῖ θεράπαινα τῶν ἰδιοτροπιῶν μου εὐπειθής. Πρὸς τί πᾶσα αὕτη ἡ εὐτυχία; Οἴμοι! Διατελῶ σύζυγος γυναικὸς ὡραίας.

«Στρατηγὸς ἐπανερχόμενος ἐκ νικηφόρου ἐκστρατείας δὲν εἶνε τόσον περίβλεπτος, ὅσον ἐγώ. Τὰ πλήθη μοὶ ἀνοίγουσι δρόμον ὡς νὰ ἦμην μέγας τις ἄρχων. Καὶ πράγματι εἶμαι κύριος ἀνεκτιμήτου θησαυροῦ. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ κυρίου ἀποκαλύπτονται ἐν τῇ διαβάσει μου ἡ πρὸ τοῦ θησαυροῦ του;

«Προχθὲς δύο λέξεις, ἃς τυχαίως ἤκουσα μὲ ἐβύθισαν εἰς μαύρας σκέψεις· οὐδὲν ὕποπτον εἶχε τὸ βλέμμα τοῦ λέγοντος, οὐδεμίαν κακοβουλίαν ὑπέκρυπτε τῆς φωνῆς του ὁ τόνος. «Αὐτὸς εἶνε» εἶπεν εἰς πρὸς ἕτερον. Καὶ οὐδὲν πλέον. Τίς αὐτός; ἐσκέφθην. Ἐγώ, ὁ διαπρέπων ἐν τῷ σταδίῳ μου μεταξὺ τόσων καὶ τόσων συναδέλφων; Ἐγὼ οὐτινος ἐφημίσθη τοσάκις ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις, τὸ σπινθηροβόλον πνεῦμα, καὶ ἡ παιδεία; Ἐγὼ οὐτινος ἐθεωρήθη παροιμιώδης ἡ γενναιότης καὶ ὑπόδειγμα ἡ λεπτὴ ἀγωγή; Ἐγὼ; Ὄχι! οἷος δήποτε ἄλλος...

«Καὶ ζηλοτυπῶ τὴν σύζυγόν μου διότι μοῦ ἀφήρεσε τὸ ἐγώ μου. Καὶ μισῶ τὴν ἀγάπην μου διότι μὲ καθιστᾷ λαμπρὸν διὰ τοῦ φωτός της.

«Χθὲς ἐζήτησα μικρὰν χάριν παρά τινος μόλις γνωστοῦ μοι.— «Εἰς *Σᾶς* νὰ τὸ ἀρνηθῶ;» ἀπεκρίθη. Καὶ ἡ χάρις ἐγένετο. Ἐπρόκειτο περὶ δυστυχοῦς, ὅστις εὗρεν οὕτω μικρὰν ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν του. Ἀλλὰ τὸ Σᾶς ἐκεῖνο! ἀκόμη συρίζει εἰς τὰ ὦταμου. *Σᾶς*. Τίνα ἄραγε; Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν; Τὸν φιλάνθρωπον, τὸν ἐλεήμονα, τὸν πολλάκις ὑποστάντα στερήσεις ἵνα εὐεργετήσῃ; Ὄχι! Σᾶς . . . . . τὸν σύζυγον γυναικὸς τόσον ὡραίας! . . . . Κατηραμένη ἡ χάρις, ἣν ἐζήτησα, κατηραμένη ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρεύσασα εὐεργεσία.

«Σήμερον ἐκάλεσαφίλους εἰς γεῦμα. Εἶνε ὅλοι φίλοι παλαιοί, φίλοι δοκιμασθέντες, φίλοι ἀγνοί· τὸ ὁρκίζομαι. Ἡ σύζυγός μου εἶνε πιστή· τὸ γνωρίζω καὶ τὸ γνωρίζουσιν. Ἀλλ' εἶνε καὶ τόσον ὡραία.....

«Ποσάκις δὲν ἐβδελύχθην ἐμαυτόν; Ποσάκις δὲν ἔχυσα πύρινα μετανοίας δάκρυα διὰ τοὺς ἀνοσίους διαλογισμούς μου; Τηρῶ αὐτοὺς μυχίους, ἀρρήτους. Ἀλλὰ μὴ διὰ τούτου ὑβρίζω ὀλιγώτερον τὰ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων: τὴν φιλίαν, τὴν πίστιν τὰ πάντα; Οἴμοι! πόσον εἶμαι δυστυχής.

«Προχθές, χθές, σήμερον ἐν τοιαύτῃ τήκομαι κολάσει. Οὐδεὶς νὰ μάθῃ ποτὲ τὰ μαρτύριά μου, οὐδείς, οὐδ' ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἐχθρῶν μου, ἃς δοκιμάσῃ αὐτά. Ζέω ἐντὸς λέβητος ὑποψίας ἀκατανομάστου, παραδόξου, ὃν μάτην προσπαθῶ κάποτε νὰ ἀποκαλύψω, ἐκείνη. Εἶνε τὸ μόνον μυστικόν μου, μυστικὸν τοσούτῳ μᾶλλον ἀλγεινὸν καθόσον εἰς οὐδένα πρέπει καὶ δύναμαι νὰ τὸ ἐξομολογηθῶ. Ἀγνοῶ ἂν ὅ,τι πάσχω εἶνε εἶδός τι μονομανίας ἢ ὑποχονδρίας. Ἀγνοῶ ἂν καὶ ἄλλοι πάσχουσι τὰ αὐτά. Γνωρίζω μόνον, ὅτι ἐκείνη, ἥτις ἂν ἐγνώριζε τὸ μαρτύριόν μου θὰ ἐνεπήγνυε τοὺς ὄνυχας ἐπὶ τῶν παρειῶν της, θὰ ἔτιλε τὴν θείαν κόμην, θὰ κατώρθου νὰ μεταμορφωθῇ, μεταβάλλουσα εἰς δυσμορφίαν τὸ θεσπέσιον κάλλος της — ἐκείνη, χάριν ἐμοῦ καὶ μόνον προσπαθῇ νὰ φαίνηται ἀκόμη ὡραιοτέρα!..

«Ὦ ἄς ἦμην ζηλότυπος, ἵνα δύναμαι νὰ δικαιολογῶ τοὐλάχιστον τὸν πόνον μου! Ὦ ἄς ἦτο ἀκόμη φιλάρεσκος, ἐρωτότροπος πρὸς πάντας, ἵνα δύναμαι νὰ ἐκχύνω τὸν θυμόν μου. Οὐδέν, οὐδέν. Ὅλα ταῦτα εἶνε ἀμυχαὶ ἀπέναντι τῆς βαθυτάτης μου πληγῆς.

«Ὅταν εὑρίσκομαι πρὸ αὐτῆς μὲ θαμβῶνει τὸ κάλλος της καὶ οὐδὲν βλέπω, οὐδὲν αἰσθάνομαι ἐκτὸς ἀορίστου τινὸς φόβου. Ἀλλ' ὅταν ἀπομονοῦμαι καὶ συγκεντροῦμαι εἰς ἐμαυτόν, ὦ τότε, βλέπω ἐναργῶς, σαφῶς, ὅτι ἵνα κατέχω τὸ πᾶν, τὸ πᾶν πάλιν ἔχω ἀπωλέσει. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἰσθήματα, καὶ οἱ πόθοι καὶ τὰ ὄνειρά μου ἀπέπτησαν. Ἀπώλεσα τὸν κόσμον: πᾶν μειδίαμα εἶνε ὕποπτον· πᾶσα χεὶρ τεινομένη προδότις· ἡ φιλία ἔχει μορφὴν Ἰούδα· πρὸ παντὸς χαιρετισμοῦ ὃν ὑπαγορεύει ἡ φιλοφροσύνη, ὑποπτεύω ξίφος προτεινόμενον! Ἀπώλεσα καὶ ἐμὲ αὐτόν: ἔρχεται ὥρα, καθ' ἣν νομίζω ὅτι εἶμαι... μηδέν· ὅτι ἄνευ ἐκείνης δὲν θὰ δύναμαι πλέον νὰ βλέπω, νὰ περιπατῶ, νὰ ζῶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ὅτι τὸ παρελθόν μου εἶνε χίμαιρα καὶ τὸ ἐνεστώς μου σκιά. Ἡ σκιά της.

«Ἡμέραν τινὰ κρατῶν ἐκ τύχης ἓν ῥόδον τὸ ἠρώτησα μετὰ παιδικῆς ἀφελείας: «Χάριν ἐκείνης μοὶ παρέχεις τὸ ἄρωμά σου; Καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐδάκρυσαν. Ἄλλοτε πάλιν, καθήμενος πρὸ τῶν ποδῶν της ἤκουον ἐκ τοῦ στοματός της λόγους στοργῆς γλυκυτάτους... Καί.. ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ διότι εἶμαι παράφρων, συνεσφίγξα τοὺς ὀδόντας ὅπως μὴ ἐκφύγῃ ἡ ἐρώτησις: — Καὶ σύ;

«Ὦ! ἂν ἐγνώριζε ποῖον δηλητήριον πληροῖ τὴν ταλαίπωρον μου καρδίαν! . . »

Ε'.

Προχθὲς καὶ χθὲς καὶ σήμερον καὶ πάντοτε τοιαύτη εἶνε ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς του. Πάλη ἀτελεύτητος, ἐξ ἧς ἀλγοῦσα καὶ αἱμοσταγὴς ἐξέρχεται ἐκάστοτε ἡ καρδία του. Πάλη ἐν ἢ οὐδένα ἔχει ἀρωγὸν καὶ ὑπερασπιστήν. Κόλασις, ἣν τῷ δωρεῖ μὲ τὸ θελκτικώτατον τῶν μειδιαμάτων της «ἡ χαρά του καὶ ἡ εὐτυχία του» ὅπως καλεῖ συνήθως τὴν ὡραίαν του σύζυγον. Κόλασις ἐν τῇ ὁποίᾳ παλαίει ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας διὰ τῶν σκέψεων καὶ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας μέχρι τῆς πρωΐας διὰ τῶν ὀνείρων.

Ὁ δυστυχής.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΛΑΣΑΝΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

Ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἀναγνωσθείσης κριτικῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὸν Λασάνειον δραματικῶν ἔργων, ἀποσπᾶμεν τὴν εἰσαγωγήν, ἐν ᾗ ὁ εἰσηγητὴς μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ νοῦ φιλοσοφικοῦ μελετᾷ τὰ περὶ δράματος παρ' ἡμῖν καὶ

ΠΕΡΙ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

Γάλλος ἠθικολόγος ἀπεφαίνετο πρό τινων ἐτῶν: «Ἄλλοτε ἡ κοινωνία ἐπέδρα ἐπὶ τῶν βιβλίων· σήμερον δὲ τὰ βιβλία ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας.» Ἀμφιβάλλω, ἂν ἡ γνώμη αὕτη φέρῃ τὸ κῦρος τῶν δεδομένων. Ὅ,τι ὅμως ἀληθὲς πάλαι τε καὶ νῦν εἶνε, ὅτι πᾶσα κοινωνία ἐπιθέτει τὴν ἑαυτῆς σφραγῖδα ἐπὶ τῶν πνευματικῶν προϊόντων τῆς ἐποχῆς, σφραγῖδα ὁτὲ μὲν ἀμυδράν, ὁτὲ δ' ἐναργεστέραν· ἀλλ' ἀείποτε ἡ ἐπίδρασις τούτων ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ περιέχοντος εἶνε κατάδηλος. Πᾶσα ἰδέα, δι' οἱασδήποτε καὶ ἂν περιβάλληται μορφῆς, δὲν ἀποκαλύπτεται αὐθαιρέτως, ἄνευ λογικῆς καὶ ἱστορικῆς αἰτίας, οὐδ' εἶνε ξένη πρὸς τὸν αἰῶνα· ἀλλ' ἐπίσης ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς, ὅσον καὶ ἂν ποικίλα παρεμβάλλωνται προσκόμματα, δὲν δύναται νὰ μηδενισθῇ καθ' ὁλοκληρίαν.

Τούτου βεβαιουμένου ἐκ τῶν δεδομένων τῆς κοινοτέρας παρατηρήσεως, πᾶσα πνευματικὴ δημιουργία πρέπει πρωτίστως ν' ἀποβλέπῃ εἰς ἀγαθὴν ἐπίδρασιν, εἰς ὑπέρτερον κοινωνικὸν σκοπόν. Οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ συγγραφεύς, οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ πνευματικὸς δημιουργὸς δὲν εἶνε κερδοσκοπικός τις βιομήχανος ἢ ρωποπώλης, ἀλλ' ἱερεὺς τῆς ὑψίστης ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ· αἰσθάνεται, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ συγκεντροῦται τὸ αἴσθημα τοῦ πέριξ κόσμου· σκέπτεται, καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ λειτουργεῖ ἡ σκέψις τῆς συγχρόνου γενεᾶς· λυπεῖται ἢ χαίρει, καταρᾶται ἢ εὐλογεῖ, μισεῖ ἢ ἀγαπᾷ, χλευάζει ἢ γεραίρει· διὰ πᾶν ὅ,τι πράττει. πρέπει ν' ἀποβλέπῃ ἵνα ἐξεγείρῃ καὶ ἐξευγενίσῃ τὰ περὶξ αἰσθήματα καὶ πάθη.

Ἂν τοῦτο εἶνε ἀληθὲς ὡς πρὸς τὰ πνευματικὰ ἐν γένει προϊόντα, πρέπει ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς κεκτημένον κῦρος ἀναμφισβητήτου ἀληθείας προκειμένου περὶ τῶν προϊόντων τῆς δραματικῆς τέχνης. Τὸ δρᾶμα εἶνε τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, τὸ εἰσδύον βαθύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὰ ἔγκατα τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἵν' ἀποκαλύψῃ τὰ ἀπόρρητα αὐτῆς, τὰ ρίψῃ ἐπὶ τῆς δημοσίας σκηνῆς, παραστήσῃ τὴν ποικίλην αὐτῶν ἐνέργειαν καὶ ἐξέλιξιν. Ἀλλαχοῦ αἱ ἰδέαι, τὰ πάθη, τὰ αἰσθήματα ἔχουσί τι τὸ ἀπαθές, ἀλλ' ἐν τῷ δράματι πάντα ταῦτα λαμβάνουσι σάρκα καὶ ὑπόστασιν. Ἡ δραματικὴ τέχνη εἶνε ἡ μυσταγωγὸς ἱέρεια τῶν ἰδεῶν ἐλευθέρου βίου, προφῆτις, ἥτις θέλει ἐμπνεύσῃ τὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπίνης ἰδέας, τὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῶν γενναίων πράξεων, τὸν θαυμασμὸν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν ἀφοσιώσεων. Αὕτη, κρατοῦσα ἀνὰ χεῖρας τὸ μαγικὸν κα-

λειδοσκόπιον, θέλει ἐπιδείξῃ πᾶν ὅ,τι εὐγενὲς καὶ ὡραῖον, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν μητρικὴν στοργήν, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, ἀλλὰ συγχρόνως θέλει παραστήσῃ τὰ μυσαρὰ ἔνστικτα, τὰ ἀνόσια πάθη, ἅτινα καθιστᾶσι πολλάκις τὸν ἄνθρωπον θηριωδέστερον τοῦ θηρίου· θέλει ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ τῶν πρώτων τὸν θαυμασμόν, τὸν ζῆλον, τὴν μίμησιν· κατὰ δὲ τῶν δευτέρων τὴν ἀποστροφὴν καὶ τὸ μῖσος.

Ὅτε ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἐπεράτου τὴν ἐπικὴν καὶ λυρικὴν τοῦ ἱστορικοῦ βίου περίοδον, νέαι δὲ ἰδέαι καὶ ροπαὶ ἀπεκαλύπτοντο ἐν τῇ δράσει αὐτῆς, ἐπήρχετο τὸ δρᾶμα ἵνα ἐπικυρώσῃ καὶ ἐπιστέψῃ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτῆς ἐξέλιξιν. Ἡ ἀρχαία τάξις ἐξέπιπτεν ἤδη, ὑπὸ δὲ τοὺς οἰωνοὺς τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, αὐτοβουλοτέρου καὶ ἐλευθερωτέρου, νέος κόσμος ἐνεφανίζετο ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς.

Ἡ φιλοσοφία εἶχε καταστῆ ἤδη ἡ πρώτη ἱέρεια τῆς κοινωνίας. Ἀπὸ τῶν ἐρειπίων θεοκρατικοῦ καὶ μοναρχικοῦ καθεστῶτος ἀναπτύσσεται ἡ νέα τῶν Ἑλλήνων πολιτεία, ἧς ἄκρον ἄωτον, καθίσταται τὸ ἑστέφανον τῆς Παλλάδος ἄστυ *τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἑλλάς*. Ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ δημιουργεῖται τὸ ἑλληνικὸν δρᾶμα, ἀπαράμιλλος ἐκδήλωσις τῆς νέας τάξεως, μικρόκοσμος, ἐφ' οὗ προσέρχονται πρὸς ἀγῶνα ποικίλα ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ στοιχεῖα, ἀντίμαχα, ἀλλὰ πάντα συντελεστικὰ τοῦ σκοποῦ τῆς κοινωνικῆς *καθάρσεως*. Ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Διονυσίων ἡ παλαιὰ θρησκευτικὴ ἰδέα εἶχεν εἰπῇ τὸ ὕστατον αὐτῆς ῥῆμα, καὶ ἤδη ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς τραγῳδίας, ὑφισταμένης κατὰ πρῶτον τὴν ἐπίδρασιν τῆς θείας *Ἄτης* ἀλλ' ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου καθισταμένης ἀνθρωπινωτέρας. Ἂν ὁ μέγας Αἰσχύλος, «ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ῥήματα σεμνὰ καὶ κοσμήσας τραγικὸν *ἦθος*», κύπτει ἔτι ὑπὸ τοὺς νόμους τῆς θείας παραδόσεως, μόλις διαμαρτυρόμενος κατ' αὐτῆς διὰ τοῦ Προμηθέως, ὁ νεανίας ἐκεῖνος, ὁ θεσπέσιος ψάλτης τοῦ Κολωνοῦ, ὁ δραματοποιήσας τὴν σύγκρουσιν τῶν ἀπολύτων καὶ θετικῶν νόμων, λαμβάνει τὸ γέρας τῆς νίκης ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ἐκστρατείας ἐπανακάμψαντος νικηφόρου στρατηγοῦ Κίμωνος, ἀποσείων τὸν ζυγὸν τῆς ὑπερφυσικῆς ἀνάγκης καὶ κηρύττων τὸ δίκαιον καὶ τὴν πραγματικότητα τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας.

Τοιαύτην ἔχει ἀφετηρίαν τὸ ἀρχαῖον δρᾶμα. Δημιουργηθὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκευτικῆς ἰδέας, ἀναπτύσσεται μετὰ ταῦτα κατὰ νέους ἠθικοὺς καὶ κοινωνικοὺς νόμους. Ὅπως τοῦτο ἐγεννᾶτο ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς τοῦ Διονύσου πομπῆς, οὕτως ἐξήρχετο καὶ τὸ νεώτερον δρᾶμα ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος, ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν καὶ ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς τῶν γεγονότων τούτων ἐξεδηλοῦτο διὰ τοῦ *Μυστηρίου* τοῦ μέσου αἰῶνος, εἰσερχόμενον εἰς τὰ ἔθιμα καὶ τὸν βίον τῶν νεωτέρων λαῶν διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν δραματουργῶν.

Διαφέρουσι βεβαίως καὶ κατὰ μορφὴν καὶ κατὰ πλοκὴν ἐν πολλοῖς τό τε ἀρχαῖον καὶ τὸ νεώτερον δρᾶμα. Τὸ πρῶτον δὲν ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς σφαίρας τοῦ ἄστεως, ὁ δὲ ὁρίζων αὐτοῦ διατελεῖ περιωρισμένος· εἶνε ἡ ἐξέλιξις τραγικοῦ συμβάντος ἢ ἠθικῆς ἰδέας, ἡ παράστασις τῶν περιπετειῶν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς οἰκογενείας· ὁμοιάζει πρὸς τὸν δώριον ρυθμὸν ἐν τῇ αὐστηροτάτῃ μορφῇ. Τοὐναντίον τὸ νεώτερον δρᾶμα εἶνε ἡ ἐκδήλωσις εὐρυτέρας ἰδέας· τὰ ὅρια τοῦ ἄστεως εἶνε στενὰ δι' αὐτό, ὡς εἶνε ἀνεπαρκῆ τὰ ὅρια τῆς ἑνότητος τοῦ χρόνου. Ἂν ἐκεῖνο εἶνε ὁ δώριος ναός, τοῦτο εἶνε ἡ γοτθικὴ Μητρόπολις.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ταύτην καὶ ὑπ' ἐκείνην τὴν μορφὴν τό τε ἀρχαῖον καὶ τὸ νεώτερον δρᾶμα ἀποστολὴν ἔτχον καὶ ἔχουσι κοινωνικὴν καὶ γενναίαν, νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, ὑπὸ διαφόρους δὲ οἰωνοὺς καὶ δι' ἀλλοίων τρόπων νὰ ἐμπεδώσωσι τὸ αἴσθημα τῆς ἠθικῆς ἐν τῇ συνειδήσει τῶν τε ἀτόμων καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Πλέον ἢ ἅπαξ ἐρρήθη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὅτι τὸ δρᾶμα καὶ σὺν αὐτῷ τὸ θέατρον διεκδικοῦσι μεγάλην ἀποστολήν, ὅτι δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν παραυτίκα τέρψιν καὶ τὴν ἡδονὴν τῶν αἰσθήσεων, ἐπιδιώκουσι δὲ ἀνώτερον καὶ εὐγενέστερον, ἐθνικώτερον σκοπόν.

Ἄλλοι λαοί, ὑπὸ διαφόρους ἐργαζόμενοι συνθήκας, δυνατὸν νὰ μὴ ἀποδίδωσιν εἰς τὸ δρᾶμα τὸν ἐθνικὸν ἐκεῖνον χαρακτῆρα, ὃν ἡμεῖς παρ' αὐτοῦ ἀξιοῦμεν. Δυνατὸν δι' αὐτοὺς νὰ ἐπιδιώκῃ τοῦτο κοσμοπολικώτερον σκοπόν. Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἔχει καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ ἕνεκα τῶν χαλεπῶν καιρῶν, καθ' οὓς ζῶμεν, διάφορον ἀποστολήν, δημιουργικήν, ἐθνοποιὸν καὶ ἠθοποιόν, διδάσκον τὰ μεγάλα παραγγέλματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοπατρίας. Ἡμεῖς ἀναμένομεν ν' ἀκούσωμεν παρὰ τοῦ ἐθνικοῦ δραματουργοῦ οὐχὶ τὰς περιπετείας χαύνου ἔρωτος, οὐχὶ ῥαδιουργίας καὶ ἀθλιότητας διεφθαρμένου βίου, ἀλλὰ τὸ βροντόφωνον *ἐλελεῦ* τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας. Καὶ ἐνῷ τὸ θέατρον θέλει ἀποκαλύπτῃ ἡμῖν ἐν τῷ βάθει τῆς σκηνῆς τὰς κορυφὰς τοῦ θείου Ὀλύμπου, ἢ τοὺς ὁρίζοντας τῆς περιποθήτου Ροδόπης κινδυνευούσης, θέλει ἀντηχῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν σκηνὴν ἡ φιλόπατρις ἐπίκλησις τοῦ ψάλτου τῶν Σαλαμινομάχων:

«Ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῴων ἕδη,
θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών».

Τὸ ἐθνικὸν θέατρον εἶνε καὶ ὀφείλει νὰ εἶνε ἐθνικὸν σχολεῖον. Ὅ τι παρέστησεν ἄλλοτε ὁ Λουκιανὸς λέγοντα τὸν Ἀθηναῖον Σόλωνα εἰς τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν εἶνε καὶ ἔσται αἰωνία ἀλήθεια ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, ἐθνικὴν συνείδησιν κεκτημένῳ. «Καὶ μέν τοι καὶ εἰς τὸ θεατρον συνάγοντες δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμῳδίαις καὶ τραγῳδίαις ἀρετάς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένοις, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποιντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν. Τοῖς δέ γε κωμῳδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολίτας, οὓς ἂν αἰσχρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἴσθωνται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίγνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγχον».

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Ἡ Πυθία δὲν ἐδίσταζε νὰ παραβάλῃ τοὺς δύο πρωτοστάτας τοῦ ἐθνικοῦ δράματος, Σοφοκλῆν καὶ Εὐριπίδην, πρὸς τὸν προφήτην τῆς νέας ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀθρωπότητος, ὃν ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἐπότισε τὸ κώνειον. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀθηναϊκοῦ θεάτρου διεξάγεται πεφροντισμένως γενναία ἐθνικὴ ἐργασία. Αὐτὴ δὲ ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ ὑπεροχῷ μεριμνῇ πρὸς κατασκευὴν πολιτῶν τελείων, πρὸς ἠθικὴν αὐτῶν παιδαγώγησιν καὶ ψυχαγωγίαν, ἐπινοεῖ τὰ *θεωρικά*. Καὶ ὅτε τοῦ ἑλληνικοῦ χειμάρρου ἡ ὁρμὴ κατελίμπανε τὴν ἀρχικὴν κοίτην καὶ ἔτρεχε πρὸς ξένας χώρας, ἵνα ποτίσῃ διὰ τῶν ναμάτων αὐτοῦ τοὺς πνευματικοὺς αὐτῶν ἀγρούς, τὸ ἑλληνικὸν δρᾶμα καθίστατο μία τῶν θεσπεσιωτάτων ψυχαγωγιῶν τοῦ εἰς τὰ ἀπόρρητα τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως μυουμένου ἤδη βαρβάρου κόσμου. Τότε «Περσῶν καὶ Σουσιανῶν καὶ Γεδρουσίων παῖδες τὰς Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου τραγῳδίας ἤδον», ὁ δὲ τελευταῖος οὗτος καθίστατο μετά τινα χρόνον ἐν Ρώμῃ τὸ δημοτικώτατον θέαμα καὶ ἀνάγνωσμα. Θαυμασία ἐπίδρασις! Διότι αἱ ἰδέαι, αἱ σκέψεις, τὰ αἰσθήματα, τὰ πάθη δὲν ἐκδηλοῦνται ἐν μεταφυσικῇ μόνον περιβολῇ, ἀλλὰ λαμβάνουσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ αἷμα τῆς ζωῆς, περιβάλλονται σάρκα καὶ ὀστᾶ, μεταμορφοῦνται εἰς ἔμψυχα ὄντα, λαλοῦντα, ἀγωνιζόμενα, πίπτοντα ἢ ἐγειρόμενα, ἐν τῷ μεγάλῳ δὲ τούτῳ ἀγῶνι διεξάγεται ἡ κοινωνικὴ δρᾶσις.

Μόνον διὰ τῆς ἐλευθέρας ζωῆς ἐξιλίσσεται ἐν τῷ βίῳ ἡ ἀνθρωπίνη ἰδέα· Ἂν δὲ αἱ λοιπαὶ παραστάσεις τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης δύνανται νὰ καρποφορήσωσι καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐρημικοῦ σπουδαστηρίου, ὡς ἡ σοφία τοῦ πεφημισμένου Φαύστου, τὸ δρᾶμα δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ἢ ἐν πλήρει κοινωνικῇ καὶ πολιτικῇ ἐλευθερίᾳ· εἶναι ὁ τελευταῖος, ἀλλὰ καὶ ὁ πληρέστερος καρπὸς τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Ἡ ἐποποιΐα ἐκλείπει πρωΐμως ἀπὸ τοῦ βίου παντὸς λαοῦ, ὡς ἐκλείπει καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτοῦ συνείδησις, ἡ πίστις πρὸς τὴν ἐν ταῖς πράξεσι τοῦ κόσμου τούτου παρέμβασιν ὑπερφυσικῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν. Ἡ λυρικὴ φανταισία ἐξασθενεῖ ὑπὸ προηγμένον πολιτισμὸν, εὐθὺς ὡς ἐξασθενήσωσι καὶ τὰ γενεσιουργὰ αἴτια, ὡς τὰ πάθη καὶ τὰ αἰσθήματα ὑποστῶσι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θετικοῦ κοινωνικοῦ περιέχοντος. Ἐν τινι συμποσίῳ Ἄγγλων ποιητῶν ἀπηγγέλλετο ἐν προπόσει τοῦ Keats ἀνάθεμα κατὰ τῆς μνήμης τοῦ Νεύτωνος, ὡς ἐξηγήσαντος δι' ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως τὸ φυσικὸν φαινόμενον τῆς Ἴριδος καὶ καταστρέψαντος ἐς ἀεὶ τὴν ποίησιν αὐτῆς. Εἶνε ἡ διαμαρτύρησις τῆς λυρικῆς ποιήσεως, θρηνούσης ἐπὶ τῇ πτώσει αὐτῆς κατὰ τῶν ἐπιστημονικῶν προόδων τοῦ αἰῶνος.

Βεβαίως πᾶσα νέα κοσμολογικὴ θεωρία ἔχει τὴν προσήκουσαν αὐτῇ ποίησιν. Ἂν αὕτη εἶνε ἀνταξία τῶν παλαιοτέρων, τῶν ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν ἄλλων ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων παραχθεισῶν, οὐδὲ δυνατόν, οὐδὲ εὐχερὲς νὰ ὁρισθῇ. Ἀλλ' ὅ τι ὀφείλω νὰ παρατηρήσω ἐνταῦθα εἶνε, ὅτι τὸ δρᾶμα εἶνε ὁ ὡριμώτερος καρπὸς τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως· εἶνε φυτὸν ἐμψυχωθὲν ὑπὸ τῆς τρο-

φῆς του γάλακτος τῆς ἐπιστήμης καὶ σὺν αὐτῇ τῆς κοινωνικῆς ἐλευθερίας. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρου καὶ τοῦ Σωκράτους δὲν παρεκώλυσεν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκράτυνε τὴν ποιητικὴν δημιουργίαν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ἡ μεταρρυθμιστικὴ ἐντῇ φιλοσοφίᾳ ἐργασία τοῦ Βάκωνος τοσοῦτον στενῶς σχετίζεται πρὸς τὸ δρᾶμα τοῦ Σαιξπήρου, ὥστε δὲν ἐδίστασαν κριτικοί τινες ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὸν πρῶτον δράματα τοῦ δευτέρου τούτου. Τελευτῶντος δὲ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἀπὸ τίνος ἀφετηρίας ὁρμώμενος συνέγραψεν ὁ Γκαίτη τὸν Φαῦστον; ἐκ τίνος δυνάμεως ἔλαβε τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ δαιμόνιον ὁ ἰδανικώτατος ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ποιητῶν, ὁ Σχίλλερος, ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ Καντίου φιλοσοφίας; Οἱ χαρακτῆρες τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, τοῦ δὸν Πόζα δὲν εἶνε ἀπηχήσεις τῶν τότε κυκλοφορουσῶν ἐπιστημονικῶν καὶ κοινωνικῶν ἰδεῶν; Οὕτω τὸ δρᾶμα οὐ μόνον δὲν παραβλάπτεται ὑπὸ τῶν ἐπιστημονικῶν θεωριῶν οἱουδήποτε ἐπὶ ἠθικῶν θεμελίων ἐρειδομένου πολιτισμοῦ, ἀλλ' εἶνε καὶ τὸ ἐντελέστερον αὐτοῦ κατασκεύασμα. Ἐν ἀπαραμίλλῳ ἑνότητι συνδέονται ἀλλήλαις ἡ ποιητικὴ φαντασία καὶ ἡ θετικὴ ἐπιστήμη, ἡ πίστις καὶ ἡ ἠθική, ἅτινα πάντα συμπλέκει ἐν ἁρμονίᾳ ἡ τέχνη. Οὕτως, ἐὰν ἡ καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμη εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπαπειλήσῃ τὸ μέλλον τῆς λυρικῆς ποιήσεως, ἀφοῦ περὶ ἐπικῆς οὐδεὶς πλέον λόγος, τὸ δρᾶμα οὐδένα διατρέχει κίνδυνον. Ἐν παντὶ αἰῶνι φέρει ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς συνθέσεως, τὸ δημιουργικὸν δαιμόνιον τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ἅμα τὴν φιλοσοφικὴν νόησιν καὶ ἀνάλυσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ παθῶν, ἅτινα θέλει ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς οὐ μόνον πρὸς τέρψιν καὶ ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ πρωτίστως πρὸς διδασκαλίαν.

Ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τῆς σκηνῆς δύναται νὰ νοηθῇ τὸ δρᾶμα. Ἔξω τοῦ θεάτρου ἐν τῇ ψυχρᾷ ἀναγνώσει αὐτοῦ, οἱ δρῶντες χαρακτῆρες εἶνε ἄψυχα ὄντα, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀσήμαντον· ἀλλ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς λαμβάνει διάφορον φυσιογνωμίαν. Δὲν εὑρισκόμεθα πλέον πρὸ φασμάτων, ἀλλὰ πρὸ τῆς πραγματικότητος διὰ τῆς τέχνης τοῦ ὑποκριτοῦ.

Νομίζω, ὅτι βλέπω τὸν ἀληθινὸν Οἰδίποδα τοῦ ἑλληνικοῦ θρύλου, τὴν πραγματικὴν Μήδειαν, τὸν Ἅμλετον, τὸν Βαλλενστάϊν· παρακολουθῶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν περιπετειῶν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ προσώπου· φρίττω καὶ ἐλεῶ, ἀγαπῶ καὶ μισῶ· δὲν εἶμαι ἁπλοῦς θεατής· μετέχω τῆς δράσεως, ἣν ὁ ποιητὴς ἔρριψεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς· τότε δὲ μόνον κατανοῶ αὐτόν, εἰσδύων ἅμα εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἀνθρωπίνης εἱμαρμένης. Οὕτως ὁ Σαιξπῆρος ἔμενεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀφανὴς ἢ παρεγγωρισμένος, μέχρις οὗ ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ ὑποκριτὴς Garrik, ἐν' ἀναγεννήσῃ τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ἐθνικῇ καὶ ἐν τῇ παγκοσμίῳ συνειδήσει.

Ἐν τῇ ἀναγνωρίσει τῆς ἀποστολῆς ταύτης τοῦ θεάτρου ἡ ἴδρυσις αὐτοῦ ἔσται ἓν τῶν πρωτίστων μελημάτων παντὸς φιλοπάτριδος. Οὔτε ἡ ἐθνικὴ φαντασία, οὔτε αἱ ἐθνικαὶ ἰδέαι ἐξέπεσον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδράσωσι τελεσφόρως ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως τοῦ ἑλληνικοῦ. Κατὰ πᾶσαν ἐπέτειον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔαρος ἡ φύσις ὀργᾷ, ἀναθάλλει ὡς τὸ πάλαι, ἕτοιμος εἰς καρποφορίαν. Ὅτε ἡ ἑλληνικὴ μήτηρ δὲν ἀπέθανε, μὴ εἴπωμεν, ὅτι ἀπέθανεν ἡ ἑλληνικὴ διάνοια, ἢ ὅτι ἐσβέσθησαν τὰ αἰσθήματα τῆς ἑλληνικῆς καρδίας. Καὶ ζητήσωμεν τὴν κραταίωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἤθους διὰ τῶν αὐτῶν ἐκείνων παιδευτικῶν τρόπων, δι' ὧν ἐπαιδεύετό ποτε ὑπὸ τῆς τραγῳδίας τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους, ἢ ὑπὸ τῆς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Μενάνδρου . . . .

Ν. Καζαζης

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

PAUL BOURGET

Η ΣΙΜΩΝΗ

(Διήγημα τῶν Χριστουγέννων)

Ἡ ὥρα εἶνε ἑνδεκάτη. Ἔξω ἡ νὺξ εἶνε παγερά, ὁ δὲ σφοδρὸς καὶ κατὰ διαλείμματα πνέων ἄνεμος συμπαρασύρει μεθ' ἑαυτοῦ ἀπειραρίθμους νιφάδας χιόνος. Ἐντὸς τοῦ μικροῦ μεγάρου εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ὁ κόμης δ' Αἰσέβ βασιλεύει, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῶν Χριστουγέννων, ἡ ἰδιαιτέρα ἐκείνη σιγὴ τῶν οἰκιῶν τὰς ὁποίας ἐπεσκέφθη τὸ πένθος, πένθος ὑπὲρ πᾶν ἄλλο βαρύ.

Δὲν θὰ ὑπάρχῃ Παρισινὸς εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ὄνομα τοῦτο, δ' Αἰσέβ, δὲν ἐνθυμίζει τὸν τραγικὸν θάνατον τῆς νεαρᾶς κομήσσης, πεσούσης κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἐκ τοῦ ἵππου. Ἐγὼ τοὐλάχιστον, ὁσάκις ἐνθυμηθῶ αὐτήν, δὲν δύναμαι νὰ μὴ μεταφερθῶ νοερῶς εἰς τὴν πρώτην παράστασιν τῆς *Πριγκηπίσσης τῆς Βαγδάτης* καὶ νὰ μὴ ἐπανίδω τὴν ἀξέραστον ἐκείνην κυρίαν, προκύπτουσαν τοῦ θεωρείου αὐτῆς, μὲ τὴν καστανὴν κόμην ἁπλούστατα εἰς δύο χωριζομένην, τὸ ἐπίμηκες πρόσωπον, τὴν λεπτὴν ὠχρότητα καὶ τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὁποίους ἀνεπαίσθητος μυωπία ἐκάμυεν ὀλίγον, ὁσάκις, θέλουσα νὰ παρατηρήσῃ καλλίτερον, δὲν ὑπεβοηθεῖτο ὑπὸ τῶν χρυσῶν αὐτῆς διόπτρων, τὰ ὁποῖα οἱ λεπτοφυεῖς αὐτῆς δάκτυλοι τοσούτῳ χαριέντως ἐχειρίζοντο.

Κατέλιπε τρία παιδία ὀρφανά: δύο υἱούς, ὁ μεγαλείτερος τῶν ὁποίων, Πέτρος, ἔχει ἡλικίαν ἑνδεκαέτων, ὁ δὲ μικρότερος, Ἀρμάνδος δέκα, καὶ μίαν μικρὰν θυγατέρα, τὴν Σιμώνην, ἡ ὁποία δὲν εἶνε ἀκόμη 8 ἐτῶν.

Τὰ παιδία κοιμῶνται εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα τοῦ μικροῦ μεγάρου. Τὰ δύο ἄρρενα ἔχουσι θάλαμον κοινόν. Ἡ μικρὰ Σιμώνη, ἡ μικροτέρα τῶν τριῶν, ἔχει ἰδιαίτερον δωμάτιον. Κατὰ τὴν τρομερὰν ταύτην τῶν Χριστουγέννων νύκτα, καθ' ἣν τὰ πτωχὰ παιδία τρέμουσιν ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐκ τοῦ ψύχους, τὸ πλούσιον παιδίον αἰσθάνεται καὶ αὐτὸ δριμὺ ἐν τῇ καρδίᾳ ψῦχος ἐντὸς τοῦ θερμοῦ του θαλάμου, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ πῦρ τῆς ἑστίας πλησιάζει νὰ σβεσθῇ. Ὁ ἀπάσας τὰς γωνίας καλύπτων παχὺς τάπης, τὰ πράσινα καὶ ροδόχροα παραπετάσματα, ὑπὸ τὸ σκιόφως τῶν ὁποίων ὡς φωλεὰ κρύπτεται ἡ μικροσκοπικὴ κλίνη, ἡ ἐκ ξύλου ροδῆς ἱματιοθήκη καὶ τὸ μικρόκομψον γραφεῖον, τὰ λεπτεπίλεπτα καὶ εὔθραυστα εἴδη τῆς κομμώσεως τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐγκατεσπαρμένα,— τὰ πάντα μαρτυροῦσι τὴν λατρείαν δι' ἧς ἡ κόμησσα περιέβαλλε τὸ ἀγαπητὸν αὐτῆς παιδίον. Τὴν μεγίστην ἡσθάνετο ὑπερηφάνειαν καὶ χαρὰν ὅταν αἱ ἐπισκεπτόμεναι τὸ δωμάτιον τοῦτο φίλαι αὐτῆς ἀνέκραζον: «Ὦ! ἀγαπητή μου! δὲν εἴμεθα ἡμεῖς τόσῳ χαϊδεμέναι εἰς τὴν ἡλικίαν της...» Ἀλλὰ πόσον αἰσθάνεται ἑαυτὴν σήμερον δυστυχῆ ἡ Σιμώνη, κατάμονος ἐντὸς τῆς θερμῆς ταύτης φωλεᾶς. Σκέπτεται ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της μετεβλήθη τι ὡς πρὸς αὐτὴν καὶ ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀγάπης ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔζη ἠραιώθη αἰφνιδίως.

Δὲν λυπεῖ τὸ παιδίον ὁ θάνατος αὐτὸς καθ' ἑαυτόν. Κατὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, ἡ φοβερὰ αὕτη λέξις θάνατος, δὲν ἀναπαριστᾷ τὴν φρικώδη πραγματικότητα, τὸ κοιμητήριον δῆλον ὅτι, ἕνα τάφον μεταξὺ μυρίων ἄλλων, ἓν φέρετρον ἐντὸς τοῦ τάφου ἐκείνου καὶ ἐν τῷ φερέτρῳ σχῆμά τι ἐσαεὶ ἀκίνητον, διαλυόμενον ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν... Οὐχὶ κατὰ τοὺς ἀθώους καὶ παιδικοὺς αὐτοῦ ρεμβασμοὺς φανταζεται ὅτι· ἡ ἀποθανοῦσα αὐτοῦ μήτηρ ἀπέπτη εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰς τὸ ἀπομεμακρυσμένον καὶ ἀοριστον ἐκεῖνο ἐνδιαίτημα, τὸ πλῆρες ἀκατονομάστων ἀπολαύσεων καὶ θελγήτρων, τὸ κατοικούμενον ὑπὸ ἀγγέλων, οἵτινες περιίπτανται ἐκεῖ ἀθορύβως ὡς ἐπὶ τῶν εἰκόνων τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς· τὴν μακαρίαν ἐκείνην κατοικίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἡμέραν τινὰ ἐλπίζει ὅτι θὰ ἐπανανίδῃ τὴν ἀποδημήσασαν, ἧς ἐτήρησεν ἐν τῇ μνήμῃ τόσῳ ὡραίαν, τόσῳ ζωηρὰν τὴν εἰκόνα. Δὲν εἶδεν αὐτὴν ὅτε εἶχε πλέον κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ στόμα ἠνεωγμένον, τὸ μέτωπον καθημαγμένον καὶ ὠχρόν.

Ἡ πρώτη τοῦ κόμητος φροντὶς ὑπῆρξε νὰ ἀποστείλῃ τὰ παιδία εἰς Βερσαλλίας, παρὰ τῇ μητρί του. Ἐνέδυσαν αὐτὰ ἐνδύματα μελανά, ἐκεῖνα δὲ ἠρώτων τὴν αἰτίαν· κατ' ἀρχὰς οὐδὲν εἶπον αὐτοῖς. Ἐκ τῆς λύπης δὲ μόνον τὴν ὁποίαν ἐμάντευον εἰς τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὰ ὀφθαλμοὺς ἔμαθον τὸ ἀνεπανόρθωτον δυστύχημα ὁποῖον ὑπέστησαν... ἀλλ' ὁ ἀπέραντος κῆπος εἰς τὸν ὁποῖον ἄφηνον αὐτὰ νὰ παίζωσιν ἐλευθέρως, κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τοῦ Ἀπριλίου, ἦτο τόσον χλοερὸς μὲ τὰ λευκά του ἀγάλματα καὶ τὸ γαλήνιον τῶν δεξαμενῶν αὐτοῦ ὕδωρ! Ἤλθεν ἀκολούθως πρὸς αὐτὰ ὁ πατήρ των: «Καὶ ἡ μαμά;...» ἠρώτησαν συγχρόνως καὶ τὰ τρία. Ἐνηγκαλίσθη αὐτὰ ὁ κόμης ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο τόσῳ λυπημένον, τόσῳ λυπημένον!...

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ Σιμώνη ἐνθυμεῖται πρὸ πάντων, εἶνε ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἠννόησε τὸ ἀνεξήγητον, τὸ ἀκατανόητον, τὸ σχεδὸν τερατῶδες διὰ τὴν μικρὰν

αὐτῆς παιδικὴν κεφαλὴν πρᾶγμα: ὅτι ὁ πατήρ της δὲν ἠγάπα αὐτὴν ὡς ἄλλοτε.... Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον μένει ἄγρυπνος, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῶν Χριστουγέννων, ἀντὶ νὰ κοιμηθῇ τὸν αὐτὸν ἡσυχον ὕπνον, ὅστις ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ, ἔχει κεκλεισμένα τὰ ἀμέριμνα ὄμματα τῶν δύο αὐτῆς ἀδελφῶν.

Ὁ πατήρ της δὲν τὴν ἀγαπᾷ πλέον! Αἱ διάφοροι ἐντυπώσεις ἀντιπαρέρχονται ἐν τῷ μικρῷ αὐτῆς ἐγκεφάλῳ, καταλήγουσαι πᾶσαι εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην. Δὲν τὴν ἀγαπᾷ πλέον, αὐτήν, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ἡ ἀδυναμία του.....

Ἐπαναβλέπει νοερῶς τὴν δενδροστοιχίαν τῶν Βερσαλλιῶν εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὴν πρώτην περὶ τούτου ὑποψίαν, μὴ δυνηθεῖσα ἔκτοτε νὰ ἐννοήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς αἰφνιδίου ταύτης μεταβολῆς εἰς τὴν συμπεριφορὰν τοῦ πατρός της, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε οὐδ' ἐπὶ πέντε λεπτὰ ἠδύνατο νὰ μείνῃ μετ' αὐτῆς καὶ νὰ μὴ τὴν καλύψῃ διὰ θωπειῶν. Περιεπάτει μετὰ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἀρμάνδου, καὶ τῶν τριῶν συνωδευομένων ὑπὸ τῆς κ. Μαρίας, τῆς διδασκαλίσσης της. Αἴφνης ἰδοῦσα ἐρχόμενον τὸν πατέρα της, τρέχει πρὸς αὐτόν, ὡς συνήθως, διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῇ. Μόλις ἀντίκρυσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, μόλις ἠσθάνθη τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου ἐδέχθη τὸν ἀσπασμόν της, ἠννόησεν ὅτι δὲν ἦτο πλέον ὁ ἴδιος. Κατ' ἀρχὰς ἐξεπλάγη πολὺ καὶ κατελήφθη ὑπὸ εἴδους τινος δειλίας. Καὶ ὅμως τί κακὸν εἶχε πράξει τὴν ἡμέραν ἐκείνην; Διὰ τί νὰ τῇ εἴπῃ, διὰ τῆς φωνῆς ἐκείνης μεθ' ἧς ἀπετείνετο πρὸς αὐτὴν καθ' ἃς ἡμέρας μόνον ἦτο ἀξία τιμωρίας: «Πήγαινε μὲ τὴν δασκάλα», ἐνῷ ἐπροχώρει λαβὼν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἀρμάνδον, ἐκείνην δὲ ὄχι;... Ἀπὸ τότε, τῇ ἀπετείνετο πάντοτε διὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης φωνῆς.

Καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπῆλθε εἰς ἁπάσας τὰς ποικίλας καὶ μικρὰς λεπτομερείας, τὰς ἀποτελούσας τὸν παιδικὸν αὐτῆς βίον, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ τὴν ἐξηγήσῃ, αἰσθανομένη ἑαυτὴν ἐντελῶς, ἀπολύτως ἀθῶαν. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν, μόλις ἠγείρετο τῆς κλίνης, εἶχε τὴν συνήθειαν, ζώσης τῆς μητρὸς αὐτῆς, νὰ πηγαίνῃ εἰς τὰ δωμάτια, πρῶτον τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης μητρός της, ἀκολούθως εἰς τὸ τοῦ πατρός της καὶ νὰ μένῃ ἐκεῖ ἐπὶ μακρόν.

Τώρα πλέον οὔτε ἐπισκέψεις, οὔτε θωπεῖαι, οὔτε ἀστεϊσμοὶ καὶ γέλωτες ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς ἐκείνου, εἰς τὸ ἀνδρικὸν πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἐφερε τὴν φαιδρότητα καὶ ὁ πρῶτος τυχὼν τῆς Σιμώνης λόγος· δότι τῆς μὲν μητρός της οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκλείσθησαν διὰ παντός, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ πατρός της, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν συγκατανεύουσι ν' ἀτενίσωσι τοὺς ἰδικούς της. Δὲν τολμᾷ πλέον, τὸ ταλαίπωρον παιδίον, νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός της, ἀφ' ὅτου ἀνέγνωσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ψυχρότητα ἐκείνην τὴν παγώνουσαν αὐτὴν μέχρι βάθους ψυχῆς. Δὲν τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ αὐτὸν καὶ νὰ τῷ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα, ἀφ' ὅτου ἀπέσυρεν αὐτὴν ἀποτόμως, ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ἐπεχείρησε τὴν θωπείαν ταύτην· τὴν χεῖρα ἐκείνην τὴν ἄλλοτε ἀκαταπαύστως λειχίνουσαν τοὺς βοστρύχους της, θωπεύουσαν τὰς παρειάς της. Εἰς μάτην τὸ εὐσυνείδητον παιδίον πολλαπλασιάζει τὰς προσπαθείας αὐτοῦ ὅπως εὐχαριστῇ τὴν διδασκάλισσαν, οὐδέποτε οὐδὲ εἰς ἔπαινος ἀνταμείβει τὸν ζῆλον αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας νομίζει ὅτι ἡ ἀδικία τοῦ πατρός της καταλαμβάνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ πάντας τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτήν, ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν της, οἵτινες φέρονται πρὸς αὐτὴν τόσῳ ἀποτόμως, μέχρι τῆς διδασκαλίσσης, ἡ ὁποία καταλαμβάνεται τώρα πολὺ εὐκολώτερον ὑπὸ θυμοῦ...

Καὶ πρὸς ποῖον νὰ εἴπῃ τὰ παράπονά της; Ἡ ἀγαθὴ αὐτῆς μάμμη τῶν Βερσαλλιῶν εἶνε τόσον ἀσθενής, τόσον κωφή, ἔπειτα δὲ καὶ σπανιώτατα βλέπει αὐτήν. Πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα της; Ἀλλ' ὁσάκις εὑρεθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ παραλύεται ὑπὸ εἴδους τινὸς τρόμου, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ.

Εἶχεν ἄλλοτε ἕνα φίλον, τὸν Κύριον δ' Αἰδύ, ἀνάδοχόν της. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν συχνάζει πλέον εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐνθυμεῖται ὅτι τὸν ἀπήντησε ἡμέραν τινὰ εἰς τὰ Ἠλύσσια· ἀλλὰ περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ χαιρετίσῃ τὴν διδασκάλισσαν, εἰς οὐδένα ὁμιλήσας, καί τοι εἶδεν καλῶς ὅτι παρηκολούθησεν αὐτὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ μακρῶν. Διὰ τί λοιπόν, διατί τὴν ἐγκατέλιπε, καὶ αὐτὸς ἀκόμη, ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾷ ὡς ἄλλοτε, —ἠννόησε δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ βλέμματός του; Αἰσθάνεται τὴν ἀγωνίαν παιδίου ἀπωλεσθέντος ἐν μέσῳ ξένων, ἐγκαταλελειμμένου, σχεδὸν μισητοῦ.

Ἀκούει τὸν σφοδρὸν ἄνεμον διερχόμενον ἔξωθεν τοῦ μεγάρου, συρίζοντα ἐπὶ μακρόν, ἀπομακρυνόμενον, ἐπανερχόμενον· τὸν χιονοστρόβιλον μαστίζοντα τὰ κεκλεισμένα παράθυρα, καὶ συλλογίζεται ἂν πάντες ἀπεκοιμήθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Διότι μέγα τι συνέλαβε σχέδιον... Ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ καταβῇ τὴν νύκτα ταύτην ὅπως πληρώσῃ διὰ ζαχαρωτῶν καὶ παιγνιδίων τὰ ὑποδήματα τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἀφ' ἑσπέρας εἶνε τοποθετημένα πλησίον τῆς θερμάστρας, εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μελέτης, διατὶ νὰ μὴ ἀποταθῇ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἀνακουφίσῃ τὴν λύπην ἐκ τῆς ὁποίας πάσχει τόσον σκληρῶς; Ὁ καλὸς Ἰησοῦς κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπον δὲ εἰς τὴν Σιμώνην πῶς καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ὑπῆγεν εἰς τὸν οὐρανόν. Δύναται λοιπὸν νὰ γράψῃ πρὸς τὴν μητέρα της. Θὰ θέσῃ τὴν ἐπιστολὴν ἐντὸς τοῦ ὑποδήματός της· Ὁ καλὸς Ἰησοῦς εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ τὴν ἴδῃ· θὰ τὴν λάβῃ μάλιστα καὶ θὰ τὴν δώσῃ εἰς τὴν μητέρα της. Κατώρθωσε τέλος, ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, νὰ γράψῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πρὸς τὴν μητέρα της· ἔθεσεν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς ἐντὸς φακέλλου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ τρέμουσα αὐτῆς μικρὰ χεὶρ ἐχάραξε τὴν διεύθυνσιν ταύτην: «Πρὸς τὴν μαμά μου, εἰς τὸν οὐρανόν...» Ἀλλ' ἐνώπιον τῆς διδασκαλίσσης καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς οὐδέποτε ἤθελε τολμήσῃ ν' ἀποθέσῃ αὐτὴν ἐντὸς τοῦ ὑποδήματος... Τώρα ὅμως πάντες ἀναπαύονται. Οὐδ' ὁ ἐλάχιστος ἀκούεται θόρυβος ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας, ἡ ὁποία εἶνε ἡ τοῦ δωματίου τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου, οὐδ' ἐκ τῆς ἀριστερᾶς, ἡ ὁποία εἶνε ἡ τοῦ δωματίου τῆς διδασκαλίσσης.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ Σιμώνη ὀλισθαίνουσα ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῆς κλίνης. Ἔχει κρυμμένην τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν τελευταῖον σύρτην τοῦ ἱματιοφυλακίου. Προχωρεῖ ὅπως λάβῃ αὐτὴν ψηλαφητεί.... Πόσον ταχέως πάλλει ἡ καρδία αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι δύναται νὰ προσκόψῃ εἰς ἐπιπλόν τι! Καθιστᾷ τὰ βήματα αὐτῆς μικρά, μικρὰ ὅσον δύναται, ὅπως μὴ περιπλεχθῶσιν ἐντὸς τοῦ μακροῦ αὐτῆς νυκτερινοῦ ὑποκαμίσου... Ἀνοίγει τὴν πρὸς τὸν διάδρομον φέρουσαν θύραν. Ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ ἄνεμος ἰσχυρότερον πνεύσας, καλύπτει τὸν τριγμὸν τῆς θύρας. Εὑρίσκεται ἤδη ἐν τῷ διαδρόμῳ. Δύο θύραι ἀκόμη καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μελέτης. Εἰς τὸ μέσον ὑπάρχει τράπεζα μεγάλη, δεξιᾷ βιβλιοθήκη. Ἐκτείνει τὴν ἐλευθέραν τῶν χειρῶν αὐτῆς. Ἐγγίζει τὸ μάρμαρον τῆς ἑστίας, κύπτει· ἓν ὑπόδημα, ἄλλο ὑπόδημα... Εἶνε τὰ ὑποδήματα τῶν ἀδελφῶν της. Ἐκείνη προὐτίμησε νὰ θέσῃ τὸ μικρόν της νυκτερινὸν πέδιλον, εἰς τὸ ὁποῖον τῇ ἐφάνη ὅτι θὰ εἰσήρχετο εὐκολώτερον ἡ ἐπιστολή. Τοποθετεῖ αὐτὴν εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται καλῶς, καὶ ἐπανέρχεται τρέμον τὸ δυστυχὲς παιδίον διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, μέχρις ὅτου φθάσαν εἰς τὸ δωμάτιόν του εἰσδύει ἐκ νέου ὑπὸ τὰ καλύμματα τῆς κλίνης του, τῆς ὁποίας μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς ἐπανευρίσκει τὴν θαλπωρήν. Ἂς συρίζῃ τώρα ὁ ἄνεμος ὅσον θέλῃ, καὶ ἡ χιὼν ἂς μαστίζῃ τὰ παράθυρα, ἡ Σιμώνη ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ φλόγα ἐλπίδος θερμαίνουσαν αὐτήν. Εἶνε ἀδύνατον ἡ μήτηρ της νὰ μὴ τὴν προστατεύσῃ.

Πρώτη ὥρα τῆς πρωΐας. Τὸ παράθυρον τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ κόμητος δ' Αἰσέβ λάμπει μόνον ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς ἀμαυρᾶς προσόψεως τοῦ μεγάρου. Ὁ κόμης καθήμενος εἰς γωνίαν τινα, πλησίον τῆς ἑστίας, σκέπτεται καὶ αὐτὸς ἀντὶ νὰ κοιμᾶται. Πρὸ ἑνὸς ἔτους — ἑνὸς μόνου ἔτους — εὑρίσκετο μετὰ τῆς συζύγου του κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ, προετοιμάζοντες ὁμοῦ τὰ δῶρα τὰ ὁποῖα τὴν ἐπαύριον ἔμελλον νὰ διανείμωσιν εἰς τὰ παιδία. Τί θλιβερόν, τί ἀπαίσιον πρᾶγμα, ὅταν ἡ ἀνάμνησις γυναικὸς ἀποθανούσης καὶ τόσον ἀγαπηθείσης εἶνε συγχρόνως καὶ ἀνάμνησις προδοσίας!... Ὁ συριγμὸς τοῦ ἀνέμου, ὁ βαυκαλίζων τὸν ὕπνον τῆς καθησυχασάσης τέλος Σιμώνης, μετήγγιζε τὴν τελευταίαν σταγόνα εἰς τὴν ἐκχειλίζουσαν ἐκ τῆς μελαγχολίας ψυχὴν τοῦ ἀνδρὸς τούτου.....

Ἐπαναβλέπει τὴν σύζυγόν του, ὡσεὶ ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ, καὶ τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς ὠχρότητα, καὶ τοὺς καστανόχροας αὐτῆς ὀφθαλμούς, καὶ τὸ ἐπανθοῦν πάντοτε ἐπὶ τοῦ ὑπερηφάνου ἐκείνου στόματός της μειδίαμα. Καὶ ὅμως! ὄπισθεν τοῦ προσώπου ἐκείνου, τοῦ μειδιάματος ἐκείνου, φρικώδης ἐκρύπτετο ἡ προδοσία; Εἶχε τὸ βλέμμα τόσον ἀθῶον, ὥστε μόνον ἀντικρύζων αὐτό, ἠσθά-

νετο ἑαυτὸν ἀγαθώτερον καθιστάμενον· καὶ ἐν τούτοις τὸν ἡπάτα. Ἡπάτα ἐπὶ ἔτη πόλλὰ ἐκεῖνον, ὅστις θὰ ἐνόμιζεν ὅτι προσβάλλει αὐτὴν καὶ μόνον ἂν τὴν ὑπώπτευεν. Ὑπάρχει λοιπὸν πρᾶγμά τι ἀληθὲς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τοῦ ψεύδους, ἀφοῦ ἡ Ἀλίκη του, καὶ αὐτὴ ἀκόμη, εὑρέθη κίβδηλος, ὡς αἱ ἄλλαι; Ἀ! πῶς νὰ παρηγορηθῇ, πῶς νὰ λησμονήσῃ ποτέ, ὅτι τὸ στόμα ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὡς τρελλὸς ἐλάτρευε τὸ μειδίαμα, εἶπεν αὐτῷ τοσαῦτα ψεύδη;

Πόσον ἦτο ὡραία, ὅτε διὰ πρώτην φορὰν εἶδεν αὐτήν, τρυφερὰν ἀκόμη κόρην, εἰς τὸν χορόν, καὶ μεθ' ὁπόσης σεμνῆς χάριτος ἦτο ἐνδεδυμένη! Ἠγάπησεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ἑσπέρας. Καὶ ὅτε ἐζήτησε τὴν χεῖρα αὐτῆς, πόσον ἦτο συγκεκινημένος, πόσον ἠσχύνετο ἐπὶ ταῖς ἀναμνήσεσι τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ νεανικοῦ βίου! Ἐνυμφεύθη αὐτήν..... Ὑφ' ὁποίας ἱερᾶς συγκινήσεως κατείχετο ἡ καρδία του ὅτε ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸν βωμόν! Κόσμος πολὺς εὑρίσκετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς μόνον τὸ πᾶσμα ἐκεῖνο ἔβλεπε, τὸ πλᾶσμα ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ ὁποίου τοιαύτη ἐξεπορεύετο ἡδύτης, ὥστε ἐδυσκολεύετο νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν του! Ψεῦδος, τὸ πᾶν ἦτο ψεῦδος, καὶ ἡ ἀθωότης ἐκείνη τοῦ εὐγενοῦς της προσώπου, καὶ ἡ αἰδημοσύνη ἐκείνη τὴν ὁποίαν πανταχοῦ καὶ πάντοτε διετήρει....

Ἐπανέβλεπεν ὁ κόμης διὰ τῆς ἐξημμένης φαντασίας του τὸ συζυγικὸν δωμάτιον, καὶ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, τὴν παρθενικῆς ἀθωότητος ἐκείνην κεφαλήν, ἐν μέσῳ τῶν πλουσιωτάτων βοστρύχων τῆς κόμης της. Ὅτι εἰς ἄλλος ἔψαυσε, καὶ αὐτός, διὰ τῶν χειρῶν του, τοὺς ἁπαλοὺς ἐκείνους βοστρύχους, ὅτι εἰς ἄλλος ἐκάλυψε καὶ αὐτὸς μὲ θωπείας τὸ ἰδιῶδες τοῦτο πρόσωπον, ὅτι εἰς ἄλλος ἔφερε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στόματος ἐκείνου, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι βεβαίως ὀπτασίαν σκληράν, φρικώδη, ἤττον ἐν τούτοις φρικώδη τοῦ συναισθήματος ἐκείνου τῆς ἀπαισίας, τῆς βδελυρᾶς ἀπάτης. Ἐξ ὁποίου λοιπὸν πηλοῦ εἶνε πεπλασμένη ἡ γυναικεία καρδία, ὥστε τὸ ὄν αὐτὸ νὰ ἔχῃ τὸ θράσος νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν σύζυγόν της μέτωπον Παναγίας, ἐνῷ τὴν σάρκα αὐτῆς διατρέχει ἔτι ἡ φρικίασις τῶν φιλημάτων λαθραίας συνεντεύξεως; Ἐὰν τοὐλάχιστον δὲν εἶχε τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, ἴσως δὲν θὰ ὑπέφερε ὅ,τι νῦν ὑποφέρει. Ἀλλά, ψεῦδος τοιοῦτο μὲ τοὺς ὡραίους ἐκείνους ὀφθαλμούς, — τοὺς οὐρανίους ἐκείνους ὀφθαλμοὺς τοὺς ὁποίους τῷ εἶνε ἀδύνατον, καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀκόμη, νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν λατρεύει.

Πολλαὶ παρῆλθον ἡμέραι, ἀφ' ἧς ὁ κόμης ἔμαθε τὴν ἀπαισίαν ἀλήθειαν. Ἐξῆλθε τὴν πρωΐαν ἔφιππος, μετὰ τῆς συζύγου του. Παρευρέθη, τρελλὸς ἐξ ἀπελπισίας, εἰς τὸ τραγικὸν συμβεβηκός. Αὐτός, ἰδιοχείρως, ἀπεπειράθη νὰ δώσῃ τὰς πρώτας εἰς τὴν θανασίμως πληγωθεισαν βοηθείας. Καὶ αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν τῆς κηδείας τῆς λατρευομένης γυναικὸς, κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς ἀγωνίας τοῦ ἔρωτος καὶ μεταβὰς εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς ὅπως κορεσθῇ ἀναμνήσεων, σχεδὸν ἀμέσως προσκόπτει κατὰ τῆς ἀναντιρρήτου, τῆς φρικώδους ἀποδείξεως. Ἀνοίξας ἕνα τῶν συρτῶν τοῦ ἐπίπλου ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφύλαττε μικρά τινα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα τῇ ἦσαν σχεδὸν ἱερά, εὑρίσκει δέσμην ἐπιστολῶν αἱ αἵτινες κατήγγειλαν αὐτῷ τὰ πάντα... Εἶχεν ἐρωμένον!... Καὶ ὑπὸ τίνος ἀπεπλανήθη; Ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις ὤφειλε νὰ θεωρῇ αὐτὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἱερὰν, ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ μαρκησίου δ' Αἰδῦ, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ νεανικὸς σύντροφος τοῦ συζύγου της.... Τὰ πάντα, ἔμαθε τὰ πάντα διὰ μιᾶς· καὶ τὰς πρώτας αὐτῶν προσπαθείας, καὶ τοῦ δ' Αἰδῦ τὰς ἀποπείρας ὅπως ἀποφύγῃ αὐτήν, καὶ τὴν σχεδὸν ἀμέσως ἐπιστροφήν του, καὶ τὰς περιστάσεις ὑφ' ἃς ἐνέδωκεν ἡ Ἀλίκη, καὶ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεώς της, καὶ τὸ χείριστον πάντων, — τὸ βδελυρὸν μυστήριον τῆς γεννήσεως τῆς Σιμώνης. Ναί, τὸ παιδίον τοῦτο τὸ ὁποῖον ὁ κόμης ἠγάπα πλειότερον τῶν ἄλλων, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο θυγάτριον διὰ τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο ἰδιαιτέραν ὅλως συμπάθειαν, δὲν ἦτο ἰδικόν του.

Βλακώδης, βλακώδης ἀποτύφλωσις! Μήπως δὲν ὤφειλε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὸ εὔθραστον καὶ λεπτοφυὲς ἐκεῖνο ὂν δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν γενεὰν αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν του, οἵτινες ἦσαν τόσῳ ρωμαλαῖοι, ὡμοιάζον τόσον πρὸς τοὺς δ' Αἰσὲδ κατὰ τὴν εὐρωστίαν; ἐνῷ τὸ ἄλλο.... Καὶ ἐν τούτοις δι' αὐτὴν του ἀκριβῶς τὴν ἀβρότητα καὶ τὸ λεπτοφυές, ἠγάπα τὸ παιδίον ἐκεῖνο, πιστὴν τὴν μητρός του εἰκόνα. Διατί ψευσθεῖσα ἡ Ἀλίκη ἐπὶ ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη, νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τέλους ψευδομένη;

Διατί νὰ διαφυλάξῃ, ἐκεῖ, πλησίον της, τὰς ἐπιστολὰς ταύτας τοῦ ἐραστοῦ της; Πόσον θὰ τὸν ἠγάπα, καὶ πόσον θὰ ἦτο βεβαία περὶ τῆς ἐχεμυθείας του! Πρὸς στιγμὴν, ἀνέκραξε.

«Πηγαίνω νὰ φονεύσω αὐτὸν τὸν προδότην...»

Ἀλλὰ κατόπιν σκεφθεὶς, οὐδὲν ἔπραξεν, ἕνεκα τῶν παιδίων. Δὲν ἤθελεν οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ νὰ εὑρεθῶσι μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἀνάγκην νὰ σκέπτωνται περὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν ὅ,τι ἐκεῖνος ἐσκέπτετο τὴν στιγμὴν ταύτην! Περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς τὸν ἄπιστον φίλον. Ἐναγκαλισθεὶς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἶπε καθ' ἑαυτόν: «Θυσιάζω εἰς αὐτοὺς τὰ πάντα, καὶ αὐτὴν τὴν ἐκδίκησίν μου...» Καὶ ἐξηκολούθησε ζῶν, κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς πληγῆς τὴν ὁποίαν ἡ μικρὰ κόρη, τοῦ ἄλλου ἐκείνου, ἀνέξεον ἀκαταπαύστως. Ποσάκις ἐπανελάμβανε καθ' ἑαυτόν: «Καὶ ἐν τούτοις αὐτὸ τὸ ταλαίπωρον εἶνε ἀθῶον...» Πλὴν οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ συγχωρήσῃ αὐτῷ τὴν προδοσίαν τῆς μητρός, τὴν προδοσίαν ἐκείνην, ἕνεκα τῆς ὁποίας κατὰ τὴν θλιβερὰν καὶ μονήρη ταύτην τῶν Χριστουγέννων νύκτα, ὁδύρεται ὁ προσβεβλημένος οὗτος ἀνήρ, — ὡς ἐὰν σήμερον μόνον ἔμαθε τὴν σκληρὰν, τὴν ἀλησμόνητον ἀλήθειαν.

Τὸ ἐκρεμὲς ἐσήμανε τὴν δευτέραν τῆς πρωΐας ὥραν. Ὁ κόμης ἀπέμαξε τὰ δάκρυά του, διὰ τὰ ὁποῖα τώρα ἐρυθριᾷ. Ἡ λέξις ἀνανδρία ἐκφεύγει τῶν χειλέων του. Ἐγείρεται. Τὸ μέτωπόν του εἶνε σκυθρωπότερον τοῦ συνήθους. Αἱ ὀξεῖαι τῆς ζηλοτυπίας ἀστραπαὶ λάμπουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Διῆλθε διὰ τῆς φαντασίας του ἡ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς ἀπάτης, καὶ δι' ἀκουσίου τινὸς συνειρμοῦ ἰδεῶν ἀναλογίζεται τὴν Σιμώνην, ὡς πάντοτε. Ὄχι, οὐδέποτε θὰ τῇ συγχωρήσῃ. Ἔχει ἐπὶ τῆς τραπέζης του ὁλόκληρα δέματα παιγνιδίων, τὰ ὁποῖα προτίθεται νὰ φέρῃ ὁ ἴδιος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς μελέτης, ὅπως τοποθετήσῃ αὐτὰ πλησίον τῶν ὑποδημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀφῆκαν ἐκεῖ τὰ παιδία. Ἀλλὰ φρικιᾷ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι θὰ ἐγγίσῃ πράγματα προωρισμένα διὰ τὴν μικρὰν κόρην. Νομίζει ὅτι τρέφει κατὰ τοῦ παιδίου τούτου μῖσος βαθύ. «Καὶ διατί ὄχι;» λέγει καθ' ἑαυτόν, καταπνίγων τὰς καταλαμβανούσας ἐνίοτε αὐτὸν τύψεις. Ἀλλως τε, μήπως δὲν ἔσχε τὴν γενναιότητα νὰ ἐκτελέσῃ καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν τὸ καθῆκόν τους; Τί περισσότερον δύναται νὰ ἀπαιτῇ παρ' αὐτοῦ ἡ συνειδησίς του; Ὑπὸ τοιούτων παρακολουθούμενος σκέψεων, ἀνέρχεται τὴν κλίμακα καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς μελέτης, κρατῶν διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς κηροπήγιον διὰ δὲ τῆς ἑτέρας τὰ δέματα τῶν παιγνιδίων. Διακρίνει ἐξ γωνίαν τινὰ τῆς ἑστίας λευκάζοντα τὸν φάκελον τῆς ἐπιστολῆς. Λαμβάνει αὐτὴν καὶ παρατηρεῖ τὴν ἐπιγραφήν. Σχίζει τὸ κάλυμμα καὶ ἀναγιγνώσκει:

«Ἀγαπητή μου μαμά,

«Σοῦ γράφω πρῶτον διὰ νὰ σοῦ δείξω τὸ ὡραῖο μου γράψιμο, καὶ ἔπειτα διὰ νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι εἶμαι πολὺ φρόνιμη, ἀπὸ τότε ποῦ ἔφυγες. Σ' τὸ σαλόνι ὅμως δὲν πηγαίνω πλέον. Ὁ μπαμπᾶς λέγει ὅτι τὰ μικρὰ κορίτσια πρέπει νὰ κάθωνται μαζὺ μὲ τὴ δασκάλα. Ἡ δασκάλα μας αὐτή, πήραμε καινούργια, δὲν θὰ τὸ ξέρῃς, εἶνε πολὺ καλή, ἀλλ' ἐγὼ βαρυέμαι καὶ τὴν κοῦκλα ποῦ μοῦ ἔδωσες καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μου παιγνίδια. Τίποτε δὲν μοῦ ἀρέσει, ἀπὸ τότε ποῦ δὲν εἶσαι μαζύ μας.

«Ὁ Ἀρμάνδος ἔκοψε τὰ μακρυά του κατσαρὰ μαλλιά, καὶ ἐγὼ ἔχω ἕνα μαῦρο φόρεμα καὶ μία κτένα ἀπὸ κείναις ποῦ δὲν σοῦ ἀρέσουν. Ὁ Πέτρος ἔβαλε μακρυὰ παντελόνια καὶ μὲ πειράζει ὅταν κλαίω. Ἀλλὰ ὁ Ἀρμένδος παίρνει τὸ μέρος μου καὶ λέγει τοῦ Πέτρου ὅτι εἶνε κακὸ πρᾶγμα νὰ μὲ πειράζῃ. Ἡ δασκάλα μοῦ εἶπε μιὰ ἡμέρα ὅτι εἶσαι εἰς τὸν οὐρανό, καὶ ὅτι εἶσαι πολὺ εὐχαριστημένη αὐτοῦ· διατὶ δὲν μὲ ἤπῃρες μαζύ σου κι' ἐμένα, θὰ ἤμουν πολὺ φρόνιμη;

«Ἀφοῦ τὸ λοιπὸν εἶσαι εἰς τὸν οὐρανό, παρακάλεσε τὸν καλόν μας Ἰησοῦν, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλῃ, νὰ πῇ τοῦ μπαμπᾶ νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὅσον πρῶτα, ὅταν ἤσουν καὶ σὺ ἐδῶ. Πηγαίνω νὰ τὸν φιλήσω κι' ἐκεῖνος μὲ σπρώχνει.

«Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀρμάνδος εἶνε πάντοτε μαζύ του, ὅταν τελειώνουν τὰ μαθήματά των, ἐνῷ ἐμένα μὲ στέλνει εἰς τὴν δασκάλαν, καὶ ἐκεῖ κάθωμαι ἥσυχη, σὲ μιὰ γωνιά. Φοβοῦμαι νὰ τὸν κυττάζω καλά· τὰ μάτια του εἶνε πολὺ ἄγρια. Καὶ ὅμως σοῦ

λέγω, μαμά μου, ὅλη τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔκαμα ποτὲ καμμία ἀταξία.

«Κάθε βράδυ πηγαίνει καὶ φιλᾶ τοὺς ἀδελφούς μου. Περιμένω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κάμαρά μου, ἀλλὰ δὲν ἔρχεται ποτέ, ποτέ, καὶ κλαίω ὡς ποῦ νὰ ἀποκοιμηθῶ.

«Μαμά μου. σὺ ποῦ μ' ἀγαπᾷς ἀκόμη, πές εἰς τὸν Χριστόν μας ὅτι ὁ μπαμπᾶς δὲν μὲ θέλει πλέον· καὶ ὅτι ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ πεθάνω! Σὲ φιλῶ χίλιαις φοραίς, μὲ ὅλη μου τὴ καρδιά, ποῦ εἶνε τόσῳ λυπημένη.»

Εἶχε δὲ ὑπογράψει τὸ παιδίον: «Ἡ ἀγαπητή σου Σιμώνη.»

Ὁ κόμης ἀνέγνωσε καὶ ἐπανέγνωσε τὰς γραμμὰς ταύτας τὰς πληρούσας τὰς τέσσαρας σελίδας τοῦ χάρτου. Ὁποῖαι ἰδέαι ἀλληλοδιαδόχως ἀντιπαρῆλθον διὰ τῆς κεφαλῆς του;... Αἰσθημά τι δικαιοσύνης; Πᾶσα λύπη παιδίου ἐνέχει τι τὸ ὑπερβολικῶς συγκινητικόν. Ταλαίπωρα μικρὰ πλάσματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπεζήτησαν τὴν ζωήν! — Ἀνάμνησίς τις τοῦ παλαιοῦ ἔρωτος; Διότι τὸ τέκνον γυναικὸς μετὰ πάθους ἀγαπηθείσης εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἡ γυνή. — Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς παιδικῆς ταύτης ἐπιστολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ, τὸ ταλαίπωρον κοράσιον ἐξέθετε τὴν λύπην αὐτοῦ, ὁ κόμης εὑρίσκετο ἐν τῷ δωματίῳ τῆς Σιμώνης, παρατηρῶν αὐτὴν κοιμωμένην. Ὅταν ἀφυπνίσθη, τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἐὰν ὠνειρεύετο ἢ ἐὰν ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον προσηγόρευσε διὰ τοῦ ἡδέως ὀνόματος τοῦ πατρός, εἶχε πράγματι ἔλθῃ ὅπως ἀσπασθῇ αὐτὴν ἐν τῇ κλίνῃ της, ὡς ἄλλοτε, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Μυστήριον δὲ μεταξὺ τοσούτων ἄλλων μυστηρίων· ἀμφιβάλλω ἐὰν ὑπάρχει, κατὰ τὴν παροῦσαν τῶν Χριστουγέννων ἡμέραν, παιδίον ἀγαπώμενον ὅσον ὑπὸ τοῦ κόμητος ἡ μικρὰ Σιμώνη, μάλιστα δὲ ἀφοῦ, κατόπιν φιλονεικίας ἐν τῇ λέσχῃ, ἐφόνευσεν ἐν μονομαχίᾳ τὸν μαρκήσιον δ' Αἰδῦ. Οἱ πολυπράγμονες, καὶ τοιοῦτοι δὲν ἀπολείπουσιν ἐκ πάσης κοινωνίας, οἱ ἐννοήσαντες τὸ μυστικὸν τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου, ἀπορροῦσι διατὶ ὁ κόμης δ' Αἰσὲδ ἀνέβαλεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἐκδίκησίν του. Τί θὰ ἔλεγον ἐὰν ἐγνώριζον, ὅτι ὁ κόμης ἀπεφάσισε τὴν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς συνάντησιν μόνον καὶ μόνον, διότι εἶδεν ἡμέραν τινα, εἰς τὰ Ἠλύσια, τὸν μαρκήσιον δ' Αἰδῦ ἀσπαζόμενον τὴν Σιμώνην;

Ἰω. Α. Ζιγομαλας

ΚΩΤΙΚΗ ΣΤΙΧΟΠΛΑΚΙΑ

Κόρη καὶ νιὸς διαλέγουντο πάνω γιὰ τὴν ἀγάπη
Ποῦ 'νε τὰ φυλλοκάρδια της γεμάτα τὸ φαρμάκι.
Καὶ μιὰν Δευτέρη, μιὰ Κυριακήν, μιὰν ἀκριβὴν ἡμέρα
Ἤβγεν ἡ κόρ' ἀφ' τὸ λουτρὸ κι' ὁ νιὸς ἀφ' τὴν ταβέρνα,
Κ' ἐκεῖ συναπαντήθηκαν μέσα 's τὸ σταυροδρόμι.
Στέκεται, διαλογίζεται καὶ πῶς νὰ τὴν παινέσῃ;
—Ἂν τὴν ἐπῶ κλῆμα τοῦ λιοῦ[1], τὸ κλῆμα κόμπους ἔχει
Ἂν τὴν ἐπῶ μοστοκαρφιά, ἀπ' τὴν κοπριὰν ἐβγαίνει
Μόν' ἂς τὴν 'πῶ ὡς τὴν εὔρηκα, μόν' ἂς τὴν πῶ ὡς [τὴν εὕρω
—Γειά σου ξανθή, γειά σου σγουρὴ καὶ μασουρομπαστοῦλα!

[1] τοῦ λιοῦ = τοῦ ἡλίου.

Ἐκείνη δὲν τοῦ 'μίλησε καὶ δίπλοχαιρετᾶ τη·
—Γειά σου, τραντάφυλλο τοῦ Μάϊ καὶ λούλουδο τοῦ [κάμπου!
Τότε γυρίζει καὶ τοῦ λέ' — Γειά σου κ' ἐσέν' ἀφέντη!
Ἡ στράτα σου δὲν εἶν' πό δῶ καὶ σὺ γιατί διαβαίνεις;
—Νύχτα 'τον σὰν ὑπήγαινα κ' ἠξέχασα τὴ στράτα,
Κ' ἡ μοῦρά μου ποῦ μ' ἔβγαλε σὲ σένα μαυρομμάτα!
Ἂν εἶνε κι' ἀπό τὸ Θεό, νὰ δώσωμεν μαντάτα[2].
—Ποῦ 'ν τὰ κανίσκια[3] ποῦ 'στειλες, κ' ἦρθες νὰ 'δρῇς [ἀράπη;
Γιὰ 'πό τὰ ροῦχα ποῦ φορεῖς ὁποῦ 'νε σὰν τ' ἀράπη;
Γιὰ 'πό τὰ ροῦχα ποῦ φορεῖς, γιὰ 'πό τῆς ὠμορφιαῖς σου
Γιὰ 'πό τῆς νοστιμάδαις σου, ποῦ 'χεις στό πρόσωπό σου;
—Νὰ 'χαριστῶ τῆς πρωτινῆς καὶ τῆς ἀγάπης που 'χα
Ποῦ δὲ μ' ἐρώτησε ποτέ, ἂν δὲν εἶχα καὶ ροῦχα!
Ἐμένα λές τὰ ροῦχά μου, μὰ ποῦ 'νε τὰ δικά σου;
Ποῦ εἶνε τὰ φουστάνια σου, τ' ἀργυροκουμπωτά σου;
Μὴ μὲ θωρεῖς κοντούτσικο καὶ ζώνομαι ζωνάρι
Ἂν θέλ' ἐγὼ ζυγιάζω σε μὲ τὸ μαργαριτάρι!

Ἠρρώστησε κ' ἐπῆραν τον εἰς τὰ δικά της σπίτια·
—Ἔβγαλε, μάνα, ἔβγαλτο, τὸν ξένο ἀπό τὸ σπίτι,
Νὰ μὴν πεθάνῃ μέσα 'δῶ κ' ἔχει ἡ αὐλή μας θλῖψι·
Ἔβγαλτο, μάνα, ἔβγαλτο, νὰ πάῃ τῶν ὀμματιῶν του
Νὰ μὴ πεθάνῃ μέσα 'δῶ, θέλεις τὸ θαρτικό του!..
—Κόρη μ' κι' ὀργὴ τοῦ 'ρχίσθηκες τοῦ ξένου νὰ πεθάνῃ;
Ἐκεῖνος καλλιτέρεψε καὶ βούλεται νὰ γιάνῃ,
Κεῖνος τοῦ νοῦ του τῶβαλε γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
Βρίσκει ἀφορμὴ τῆς μάνα τη· καὶ μπαίνει καὶ θωρεῖ το
Βγάλλει ἀπὸ τὸν κόλπο της δυὸ μῆλα κ' ἠδωσέ του
Δυὸ μῆλα, δυὸ δαμάσκηνα ἡ ἄσπρη πενιστέρα[4]
Ὁποῦ τῆς τ' ἀποστείλασι κανίσκιν ἀπὸ πέρα.
—Ἔβγαλ' τα, κόρη, ἔβγαλ' τα τὰ μῆλα ἀπὸ 'μπρο- [στά μου
Μὴ γύρουσι καὶ κάψουσι τ' ἀναστενάματά μου!

Ἕνα φιλὶ νὰ μοῦ 'δινες ἐκεῖνο 'τον ἡ γειά μου!
Ἐφίλησε κ' ἐτσίμησε κ' ἔκαμε τὸ 'πεθύμα,
Κι' ἀνάμεσα στὰ στήθεια της σημάδι τῆς ἀφίνει,
Κ' ἡ κόρη ὡσὰν τὸ 'δεν πολλὰ τῆς κακοφάνη,
Στρελιὰ φωνὴ ἀνέσυρε ὅσην κι' ἂν ἠδυνάσθη·
—Ἢ μάνες εἶν' πολιτικὲς κ' ἢ μάνες εἶνε σκρόφες!
Κ' ἡ μάνα μου τὸν ἔφερε τὸν ξένο μὲς τὸ σπίτι!
Νὰ γράψω θέλω γράμματα νὰ στείλω 'στοὺς ὀντάδες
Νὰ τ' ἀναγνώσουν ἄρχοντες κι' ὅλ' οἱ πραμματευτάδες
Παιδιὰ 'πὸ δώδεκα χρονῶν νὰ τὰ περιμαζεύουν
Γιατὶ στοὺς δεκατέσσαρους γονιοὺς δὲν σαϊτεύουν!

Επ. Αλ.

ΔΡΑΜΑ ΣΥΡΙΧΘΕΝ

(Εἰκὼν)

Εἰς τὰς ὀχτώ, μετὰ πέντε λεπτὰ ἀκριβῶς, αἴρεται ἡ αὐλαία. Οἱ μηχανικοί, ὁ διευθυντής, οἱ ὑπηρέται, πάντες εὑρίσκονται εἰς τὰς θέσεις των. Τὰ ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ δρῶντα πρόσωπα τοποθετοῦνται, λαμβάνουσι τὰς οἰκείας στάσεις. Παρατηρῶ, τελευταίαν ταύτην φορὰν, διὰ τῆς ὀπῆς τῆς αὐλαίας. Ἡ αἴθουσα εἶνε πλήρης· χίλιαι πεντακόσιαι κεφαλαὶ ἀμφιθεατρικῶς τεταγμέναι, γελῶσι, κινοῦνται ἐν ἀπλέτῳ φωτί. Ἀναγνωρίζω ἀορίστως τινὰς μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία των φαίνεται μοι ὅλως παρηλλαγμένη· ἔχουσι τὸ πρόσωπον ἐπιτετηδευμένον, τὸ ὑφος γαῦρον, δογματικὸν· τὰ διοπτρά των ἐστραμμένα ἤδη πρός με, μὲ σκοπεύουσιν ὡς πιστόλια. Ὑπάρχουσί που βεβαίως, εἴς τινα γωνίαν, μορφαὶ συμπαθεῖς, ὠχραὶ ἐκ τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς προσδοκίας πλὴν πόσοι ἀδιάφοροι, πόσοι κακῶς προδιατεθειμένοι! Καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι ὀφείλω μετ' ὀλίγον νὰ διαλύσω πᾶν ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φέρουσιν ἔξωθεν μεθ' ἑαυτῶν, τὸν ὄγκον ἐκεῖνον τῶν ἀνησυχιῶν, τῶν περισπασμῶν, τῶν φροντίδων, τῆς δυσπιστίας ..... νὰ διασχίσω τὴν πληκτικήν, τὴν κακόβουλον ταύτην ἀτμόσφαιραν, νὰ ἐμβάλω εἰς τὰς χιλιάδας ταύτας τῶν ὄντων μίαν κοινὴν σκέψιν καὶ ὅτι τὸ δρᾶμά μου δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἂν μὴ μετεγγίσῃ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς εἰς πάντα ταῦτα τὰ ζεύγη τῶν ἀδυσωπήτων ὀφθαλμῶν..... Θέλω νὰ ἀναμείνω εἰσέτι, νὰ ἀναστείλω τὴν ὕψωσιν τῆς αὐλαίας. Πλὴν ὄχι! Εἶνε πολὺ ἀργά. Ἰδοὺ τὸ τριπλοῦν ἐναρκτήριον σύνθημα, τὸ προανάκρουσμα τῆς ὀρχήστρας .... ἕπεται σιωπὴ βαθεῖα, φωνὴ δὲ ὑπόκωφος, ὡσεὶ ἀπομεμακρυσμένη καὶ ἐκμηδενιζομένη ἐντὸς τῆς ἀχανοῦς αἰθούσης· εἶνε ἡ ἔναρξις τοῦ δράματός μου.

Ἀ! ὁ δυστυχὴς τί ἔπραξα!

Στιγμὴ τρομερά. Ἀγνοεῖ τις ποῦ νὰ ὑπάγῃ, τί νὰ ἀπογείνῃ. Νὰ μείνῃ ἐκεῖ προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ παρασκηνίου μὲ τὰ ὦτα τεταμμένα, τὴν καρδίαν πεπιεσμένην; νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ὑποκριτάς, ὅταν αὐτὸς οὗτος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως; νὰ ὁμιλῇ μὴ γνωρίζων τί λέγει, νὰ μειδιᾷ ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοί του πλανῶνται εἰς σκέψεις ἀλλοίας; ..... Εἰς κόρακας! Προτιμῶ νὰ εἰσδύσω εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσω τὸν κίνδυνον.

* * *

Κεκρυμμένος ὄπισθεν θεωρείου, προσπαθῶ νὰ καταστήσω ἐμαυτὸν ἁπλοῦν καὶ ἀδιάφορον θεατήν, ὡς ἂν μὴ εἶχον ἤδη ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους μῆνας ἅπαντα τὸν κονιορτὸν τῆς σκηνῆς ταύτης δινούμενον περὶ τὸ ἔργον μου, ὡς ἂν μὴ εἶχον ρυθμίσῃ ἐγὼ αὐτὸς πάντα ταῦτα τὰ σχήματα, πάσας ταύτας τὰς φωνὰς καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῶν σκηνικῶν ἀπὸ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν θυρῶν μέχρι τῆς ἐντάσεως τοῦ ἀεριόφωτος. Κατάστασις περίεργος· θέλω νὰ ἀκούσω πλὴν δὲν δύναμαι Τὰ πάντα μὲ στενοχωροῦσι, μὲ ταράττουσι: κλεῖθρα θεωρείων ἀποτόμως στρεφόμενα, σκίμποδες μετακινούμενοι, παροξυσμοὶ βηχὸς γενικευόμενοι, μεταδιδόμενοι, ἀνταποκρινόμενοι, ψίθυροι ριπιδίων, ὑφάσματα προστριβόμενα, πληθὺς μικρῶν θορύβων οἱ ὁποῖοι μοὶ φαίνονται καταχθόνιοι· ἔπειτα σχήματα ἀποδοκιμαστικά, στάσεις, ὦμοι ὑψούμενοι μὲ ὕφος δυσηρεστημένον, ἀγκῶνες ἐξαπλούμενοι ἐξ ἀνίας, παρεμβάλλονται μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς σκηνῆς.

Νεαρώτατος κύριος γνωστός μου φέρων μονόκλον, λαμβάνει σημειώσεις δι' ὕφους σοβαροῦ καὶ λέγει: «εἶνε παιδαριώδες».

Εἰς τὸν γειτονικόν μου θεωρεῖον, συνδιαλέγονται χαμηλοφώνως:» Εἴξεύρετε ὅτι εἶνε δι' αὔριον. — Δι' αὔριον; — Ναί αὔριον, χωρὶς ἄλλο». Φαίνεται ὅτι ἡ αὔριον ἐνδιαφέρει πολὺ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, πλὴν

[2] μαντάτα = νὰ δώσωμεν μαντάτα = νὰ δώσωμεν λόγον, ἤ ν' ἀρραβωνιασθῶμεν.
[3] κανίσκια = δῶρα.
[4] πενιστέρα = περιστέρα.

ἐγώ, φεῦ!, μόνον διὰ τὴν σήμερον σκέπτομαι! Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχύσεως ταύτης, οὐδεμία τῶν λέξεών μου προζενεῖ ἐντύπωσιν, προκαλεῖ τὴν προσοχήν. Ἀντὶ νὰ ὑψῶνται, νὰ πληρῶσι τὴν αἴθουσαν, αἱ φωναὶ τῶν ὑποκριτῶν, σταματῶσιν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ προσκηνίου καὶ ἐπαναπίπτουσι βαρεῖαι ἐντὸς τῆς ὀπῆς τοῦ ὑποβολέως, βλακωδῶς χειροκροτούντων τῶν ἐπὶ τούτῳ μισθωτῶν... Ἀλλὰ διατί θυμώνει ὁ κύριος οὗτος ἐκεῖ ἐπάνω; Εἰλικρινῶς, φοβοῦμαι. Ἀπέρχομαι.

* * *

Ἰδοὺ ἐγὼ ἔξω. Βρέχει καὶ εἶνε σκότος, πλὴν δὲν τὸ ἐννοῶ. Τὰ θεωρεῖα, τὸ ὑπερῷον, στροβιλίζουσιν ἔτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, μεστὰ κεφαλῶν φωτεινῶν· ἡ δὲ σκηνὴ εἰς τὸ μέσον, ὡς σημεῖον σταθερόν, ἀκτινοβόλον, ἀμαυροῦται ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνομαι.

Ὅσον καὶ ἂν βαδίζω, ὅσον καὶ ἂν κινοῦμαι, τὴν βλέπω πάντοτε, τὴν κατηραμένην ἐκείνην σκηνὴν καὶ τὸ δρᾶμα, τὸ ὁποῖον γνωρίζω ἀπὸ στήθους, ἐξακολουθεῖ παριστανώμενον, ἐξελισσόμενον εἰς τὸ βάθος τοῦ ἐγκεφάλου μου. Εἶνε ὡς κακὸν ὄνειρον τὸ ὁποῖον φέρω μετ' ἐμαυτοῦ καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον συγχίζω τὸν ὠθοῦντας με ἀνθρώπους, τὸν κυκεῶνα καὶ τὸν θόρυβον τῆς ὁδοῦ. Εἰς γωνίαν τινὰ τῆς λεωφόρου, ὀξὺς συριγμὸς μὲ ἀναχαιτίζει, μὲ κάμνει νὰ ὠχριάσω. Βλάξ! εἶνε ὁ σταθμὸς τῶν ἱπποσιδηροδρόμων... Καὶ προχωρῶ, ἡ δὲ βροχὴ διπλασιάζεται. Νομίζω ὅτι καὶ ἐκεῖ πέραν βρέχει ἐπίσης, βρέχει ἐπὶ τοῦ δράματός μου, ὅτι τὰ πάντα ἐκκλῶσιν, ὑγραίνονται, ἀναλύονται καὶ ὅτι οἱ ἥρωές μου, κατηρημένοι καὶ κατερρακωμένοι, βορβορόδρομοῦσιν ὄπισθέν μου ἐπὶ τῶν στιλβόντων ἐξ ὕδατος καὶ ἀριόφωτος πεζοδρομίων.

* * *

Εἰσέρχομαι εἰς καφενεῖον ὅπως ἀποσπάσω ἐμαυτὸν ἐκ τῶν θλιβερῶν τούτων ἰδεῶν. Προσπαθῶ νὰ ἀναγνώσω, πλὴν τὰ στοιχεῖα διασταυροῦνται, χορεύουσι, μηκύνονται, στροβιλίζονται. Ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων· μοὶ φαίνονται πᾶσαι πρωτοφανεῖς, ἐστερημέναι ἐννοίας. Τοῦτο μοὶ ἐνθυμίζει ἀνάγνωσιν τὴν ὁποίαν πρὸ ἐτῶν ἐπεχείρησα ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐν ἡμέρᾳ φοβερᾶς τρικυμίας· Ἐν τῷ κατακλυζομένῳ ὑπὸ τῶν ὑδάτων θαλαμίσκῳ τοῦ καταστρώματος, ἔνθα ἤμην συνεσπειρωμένος, εὗρον ἀγγλικὴν γραμματικήν, καὶ ἐκεῖ, ἐνῷ τὰ κύματα διέσειον τὰ ἱστία, ἵνα μὴ ἀναλογίζωμαι τὸν κίνδυνον, ἵνα μὴ βλέπω τὰ ὁρμητικὰ καὶ πρασινόχροα κύμαχα τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀναπηδῶντα καὶ ἐξαπλούμενα, ἐβυθιζόμην πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἀγγλικοῦ *the* πλὴν ὅσον καὶ ἂν ἀνεγίνωσκον μεγαλοφώνως, ὅσον καὶ ἂν ἐπανελάμβανον, ἐσον καὶ ἂν ἐφώναζον τὰς λέξεις, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κεφαλήν μου, πεπληρωμένην ἐκ τῆς βοῆς τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ὀξέων συριγμῶν τοῦ βορρᾶ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κεραιῶν.

Ἡ ἐφημερὶς τὴν ὁποίαν κρατῶ τὴν στιγμὴν ταύτην μοὶ φαίνεται ἐξ ἴσου ἀκατανόητος ὡς ἡ ἀγγλικὴ ἐκείνη γραμματική. Ἐν τούτοις, ἕνεκα τῆς ἐπὶ μακρὸν προσηλώσεως τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου φύλλου τοῦ ἀνεπτυγμένου ἐνώπιόν μου, βλέπω ἐξελισσόμενα ἐν αὐτῷ, μεταξὺ τῶν βραχέων καὶ πυκνῶν στίχων τὰ αὐριανὰ ἄρθρα καὶ τὸ πτωχόν μου ὄνομα παλαιὸν ἐν τῷ μέσῳ βάτων καὶ ποταμῶν μελάνης πικρᾶς.... Αἴφνης τὸ ἀεριόφως καταπίπτει· Τὸ καφενεῖον κλείεται. Ἀπὸ τώρα; — Τί ὥρα εἶνε λοιπόν;

* * *

Αἱ λεωφόροι εἰσὶ πλήρεις κόσμου ἐξερχομένου ἐκ τῶν θεάτρων. Διασταυροῦμαι ἀναμφιβόλως πρὸς ἀνθρώπους οἵτινες εἶδον τὸ δρᾶμα μου. Ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἐρωτήσω, νὰ μάθω καὶ ἐν τούτοις ἀντιπαρέρχομαι ταχέως ὅπως μὴ ἀκούω τὰς μεγαλοφώνως ἐκφραζομένας σκέψεις, τὴν κριτικὴν τῶν ἐφημερίδων ἐν μέσῃ ὁδῷ. Α! πόσον εἶνε εὐτυχεῖς πάντες, οὗτοι οἱ ἐπανερχόμενοι οἴκαδε, οἱ μὴ συνθέσαντες δρᾶμα.... Φθάνω ἔμπροσθεν τοῦ θεάτρου: τὰ πάντα κλειστά, σκοτεινά. Ἀπόψε οὐδὲν θὰ μάθω ἀναμφιβόλως· πλὴν ἐνώπιον τῶν διαβρόχων προγραμμάτων καὶ τῶν ἐπὶ τῆς θύρας ἰκριωμάτων τῶν φώτων, ἅτινα ὑποτρέμουσιν ἔτι, καταλαμβάνομαι ὑπ' ὀδυνηρᾶς μελαγχολίας. Τὸ μέγα τοῦτο οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον πρὸ μικροῦ ἔτι εἶχον ἴδει φωταυγὲς καὶ θορυβῶδες, εἰς τὴν γωνίαν ταύτην τῆς λεωφόρου, εἶνε ἤδη σιωπηρόν, ζοφῶδες, ἔρημον, ὑδροσταγὲς ὡς ἂν ὑπέστη πυρκαϊὰν μεγάλην.... Ἄγωμεν! τετέλεσται. Ἐξ μηνῶν ἐργασίαι, ὄνειρα, κόποι, ἐλπίδες, τὸ πᾶν κατεκάη, ἀπωλέσθη, ἀπέπτη ἐν τῇ λάμψει τοῦ ἀεριόφωτος μιᾶς καὶ μόνης ἑσπέρας!

(Alphonse Daudet) Χ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ*

ΤΟ ΣΤΟΜΑ

Ἂν ἤμην ποιητής, θ' ἀπετόλμων νὰ εἴπω, ὅτι τὸ στόμα, εἶναι τὸ ρόδον τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς.

Ἐν τοσούτῳ στόματά τινα ἀνοικτοῦ ἐρυθροῦ χρώματος καὶ ὀλίγον τι παχέα, παρεμφερῆ ὄντα πρὸς δύο κεράσια ἐπιτεθειμένα τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, ἐκφράζουσι τρυφερότητα καὶ πλέον ταύτης — ὁρμητικήν τινα ζέσιν ἐν τοῖς αἰσθήμασιν. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης στόματα, μὴ στερούμενα ἀναλογίας τινὸς πρὸς τὸν καρπὸν τῆς ροιᾶς, ἐσχισμένον εἰς δύο καὶ μετὰ χάριτος κεχαραγμένον καὶ τετορνευμένον ὑπὸ τῆς λεπτῆς σμίλης γλύπτου.

Ἄνθος λοιπὸν ἢ καρπός, ἰδοὺ τὸ ἀνθρώπινον στόμα, ὅπερ κατέχει ἰδιαίτερόν τι θέλγητρον καὶ δροσερότητα, καὶ ποιητικῶς πως ὡς ἄνθους κάλυξ διανοίγεται. Τὸ τοιοῦτον παρ' οὐδενὶ ἑτέρῳ ζώῳ ἀπαντᾶ. Τὸ βλέμμα τοῦ κυνός, τοῦ ἵππου, τοῦ ἐλέφαντος καὶ τινων πτηνῶν, ἴσως δύναται νὰ ὑποστῇ τὴν σύγκρισιν, πρὸς τὰ τόσῳ νοήμονα καὶ τόσῳ ἐκφραστικὰ βλέμματα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τὸ στόμα αὐτοῦ διαμένει μοναδικὸν καὶ ὅλως τῷ ἀνθρώπῳ ἰδιάζον περικαλλὲς κόσμημα, ἄνευ τινὸς ἀνταγωνιστοῦ.

Τὰ χονδρὰ χείλη, ἐμφαίνουσιν ἁπλότητα, παρρησίαν, καὶ ζωηρὰς ἐντυπώσεις· ὁπόταν δὲ τὸ ἄνω χεῖλος προεξέχει τοῦ κάτω, ἡ ἔλλειψις αὕτη κανονικότητος προδίδει ἀγαθότητα, μετριοφροσύνην καὶ χαρακτῆρα ἀξιαγάπητον. Κακῆς φήμης ἀπολαύουσιν ἀπ' ἐναντίας τὰ λεπτὰ χείλη, καθ' ἡμᾶς οὐχὶ πάντοτε ὀρθῶς. Γενικῶς τὰ λεπτὰ χείλη ἀναγγέλουσιν ἡμῖν ἔρωτα πρὸς τὴν τάξιν, ἀφοσίωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ αἷμα ψυχρόν. Ἡ γνώμη πλὴν αὕτη καταπίπτει, ὁσάκις ἡ μορφὴ εἶναι ἀσυμπαθής, κρυψίνους τὸ βλέμμα, ἡ δὲ ῥὶς μακρὰ καὶ λεπτὴ· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ σύνολον τῆς φυσιογνωμίας, καταγγέλλει ἐγωϊσμόν, ξηρότητα, κακίαν, καὶ τάσιν εἰς τὸ προδίδειν.

Τὸ στόμα διατηρεῖ, τὸ λίαν χαρακτηριστικὸν ἴχνος τῶν συγκινήσεων, καὶ τῶν συνήθων παθῶν καὶ αἰσθημάτων. Τὰ ἄτομα ἅτινα ἐδοκιμάσθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῆς ἀπάτης, τῶν μεγάλων θλίψεων καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων τοῦ βίου ἐν γένει, κέκτηνται χεῖλη τῶν ὁποίων ἡ μεσαία γραμμὴ προεκτείνεται καὶ καμπτομένη κατέρχεται ἐν εἴδει βαθείας πτυχῆς ἐπὶ τοῦ προσώπου, ὡς ἔμβλημα ἀνιάτου πικρίας.

Παρετηρήθη ἡ κυρτότης αὕτη ὡς σκυθρωπότητος σύμπτωμα, παρὰ τῷ Δάντῃ, τῷ Καρόλῳ Φουριὲ καὶ τῷ Λαμεναί.

Ἀντιθέτως ὅλως αἱ γωνίαι τοῦ στόματος τείνουσιν ἀνορθούμεναι πρὸς τὰ ἄνω, παρὰ τοῖς γελασίνοις, ὁποῖοι: ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Κερβάντης, ὁ Diderot καὶ ὁ Panard, ὁ ἐπικληθεὶς «Λαφονταῖνος τοῦ κωμειδυλλίου»· οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ οἴνου ἄνευ συγκινήσεως, καὶ θεωρῶν ποτήριον αὐτοῦ ἐδάκρυεν ἐκ χαρᾶς... ὅταν δὲν ἦτο κενόν.

Τὸ στόμα ὠχριᾷ καὶ ἀμαυροῦται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ παραπτώματος. Ὁσάκις δὲ ἡ μεταξὺ ῥινὸς καὶ στόματος ἀπόστασις εἶνε ὑπέρμετρος, μαρτυρεῖ μεγίστην περὶ τὰς κρίσεις καὶ τὰς πράξεις βίαν, ἣν δέον νὰ περιστέλλωμεν διὰ τῆς ἡμετέρας εὐθυκρισίας καὶ σταθερᾶς θελήσεως. Ὁ Lavater ἔχων τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο, ἀνεγνώριζε τὴν σημασίαν τοῦ ἀνωτέρω ἀξιώματος, ὁμολογῶν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε πάντοτε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κύριος καὶ ὑπόλογος τῆς ἠθικῆς του διαγωγῆς. Ὑφίσταται δὲ ἀληθῆ κατάπτωσιν εὐθὺς ἅμα λησμονήσῃ, ὅτι «στέφανος τιμῆς» δι' αὐτὸν εἶναι ἡ ἐλευθέρα βούλησις ἢ τὸ αὐτεξούσιον.

Ἐὰν τὸ κάτω χεῖλος εἶνε λίαν ἀνοιγμένον καὶ ἀνατινασσόμενον ἐλαφρῶς καταπίπτει ἐπὶ τοῦ πώγωνος, τοῦτο συνιστᾷ τὸ «τραγικὸν χεῖλος» ἐμφαῖνον ὡς διατείνονται, τάσιν τίνα εἰς τὴν χρῆσιν βιαίων μέσων πρὸς ἐπιτυχίαν οὐσιώδους τινος σκοποῦ. Καθ' ἡμᾶς ὅμως δὲν φαίνεται δεικνύον ἡ ἁπλῶς φύσεν ἐνεργητικήν. Ὡς ἔνδειξις νευρικῆς ἰδιοσυγκρασίας ἐκλαμβάνονται τὰ ὁτὲ μὲν ὑποπόρφυρα ὁτὲ δὲ ὠχρὰ χείλη.

Στόμα μέγιστον ὡς τὸ τοῦ Αἰσώπου ἢ τοῦ Ἑρρίκου Monnier δεικνύει προδιάθεσιν εἰς σαρκασμόν. Τοιοῦτον εἶχε στόμα καὶ ὁ μουσικὸς συνθέτης Berlioz, ὅστις ἀρνούμενος διαρρήδην τὴν μουσικὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ Ροσσίνη, ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ τελευταῖος οὐδέποτε ἔκαμνε καλητέρας ἐργασίας, παρ' ὅταν ἤλιευε μικροὺς ἰχθῦς ἐν Βενετίᾳ! Λίαν μικκύλον καὶ δυσανάλογον στόμα προδίδει χαρακτῆρα δειλόν, ἀδύνατον καὶ μάταιον. Ὑποτρέμον στόμα, οὐτινος αἱ γωνίαι τείνουσιν ἐλαφρῶς πρὸς τὰ κάτω, τὰ δὲ χείλη κυρτὰ ὄντα ὡς τὰ τῶν μαύρων, σχηματίζουσι μορφασμὸν καθ' ὑπερβολὴν ἐκφραστικόν, γνωρίζει ἡμῖν, φύσιν ἀγρίαν, ἀτάκτου ἀγωγῆς καὶ ὑπερφίαλον. Τοιοῦτο εἶχον στόμα, ὁ Νέρων καὶ ὁ Lacénaire. Ἐν τέλει δὲ ἀλλόκοτον καὶ ἀκανόνιστον στόμα προαναγγέλει νοημοσύνην ζωηρὰν φαντασιόκοπον καὶ ἐκκεντρικήν.

Τὸ φίλημα ἀποτελεῖ ἐν τῶν μᾶλλον ἐξαισίων θελγήτρων τοῦ στόματος, μίαν τῶν χαρίτων αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐγενεστέραν ἔκφρασιν στοργῆς. Γνωρίζετε συγκινητικώτερόν τι τοῦ μητρικοῦ φιλήματος; Ὁ θερμῶς ἀγαπῶν, ἐναγκαλίζεται θερμῶς, μετ' αὐτομάτου ὁρμῆς καὶ μεθ' εἰλικρινείας αἵτινες δὲν λανθάνουσι τὸ ὄμμα παρατηρητοῦ. Κατέχομεν λοιπὸν τὸ γνώρισμα τῆς ἀνθρωπίνης τρυφερότητος καὶ ἡ κατοχὴ αὐτοῦ εἶνε μία τῶν ἐνδόξων κατακτήσεων τοῦ πολιτισμοῦ.

Οὕτω ἄγνωστον τυγχάνει τὸ φίλημα παρὰ τοῖς βαρβάροις, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἐσκιμώσις τοῖς Παπούοις τοῖς Νεοζηλανδοῖς καὶ τοῖς κατοίκοις τῆς γῆς τοῦ Πυρός. Τοῦτο πλὴν δὲν ἐμποδίζει νὰ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι πεπολιτισμένοι καὶ δὴ ἐν Παρισίοις, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ φιλήματος εἰσὶν ἄγριοι ἀνωτέρας περιωπῆς.

Ἐν Νέᾳ Ζηλανδίᾳ καὶ ἐν Λαπωνίᾳ, προστρίβουσιν ἀμοιβαίως τὴν ῥίνα εἰς ἔνδειξιν φίλτρου. Ἀναμφιβόλως δέ, ἂν ἀγαπῶσι πολὺ ἐν ταῖς χώραις ταύταις, ὁ ἀριθμὸς τῶν ῥινῶν, αἵτινες ὑπέστησαν βλάβην ἕνεκεν ἰσχυρᾶς προστριβῆς, δὲν θὰ εἶνε εὐκαταφρόνητος.

Παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι, μεγίστη γίνεται χρῆσις, ἂν οὐχὶ κατάχρησις τοῦ φιλήματος. Ἀρκεῖ ἁπλῆ γνωριμία, ὅπως οἱ ἀποχωριζόμενοι ἀσπασθῶσιν ἀλλήλους χωρὶς οὐδὲν νὰ τοὺς συνδέῃ. Αἱ γυναῖκες ἰδίᾳ καὶ μάλιστα αἱ νεάνιδες εἰς ἑκάστην ἐπίσκεψιν ἀσπάζονται ἀλλήλας ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πορειῶν, ὅσον συχνὰ καὶ ἂν βλέπωνται.

Συναντώμεναι καθ' ὁδόν, ἐξερχόμεναι θαλασσίου ἢ θερμοῦ λουτροῦ, ἐκφράζουσαι τὰς εὐχάς των ἐν γαμηλίῳ ἢ ἄλλῃ ἑορτῇ, πρόχειρον ἔχουσιν ἑκάστοτε καὶ διπλοῦν τὸ φίλημα. Δύνανται ἀρά γε ταῦτα νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς δείγματα ἐκτάκτου τρεφερότητος αἰσθημάτων καὶ εὐπαθοῦς καρδίας; — Οἱ φιλόσοφοι ἂς ἀπαντήσωσιν.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἐνθυμούμενοι τοῦ Ἰούδα τὸ φίλημα, καὶ τὰ παραπλήσια τούτῳ φιλήματα ἐν ταῖς πολλαπλαῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν, δὲν σπεύδομεν ν' ἀποφανθῶμεν. Πόσα ὠχρὰ ἢ ῥόδινα στόματα δὲν θὰ ἐδάκνον ὡς ἡ ἐχιδνα, καθ' ἣν στιγμὴν προτείνουσι χεῖλη φειδιῶντα, εἰς φίλημα κατ' ἐπιφάσιν γλυκύ, ἂν δὲν ἐφοβοῦντο μὴ ἀποκαλυφθῶσιν αἱ μύχιαι σκέψεις των;.. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὡς πᾶν πρᾶγμα ἡ αἴσθημα γνήσιον, ἔχει καὶ τὸ φίλημα τὰς παραποιήσεις του, ἃς προσέχωσι δὲ οἱ λαμβάνοντες τοιαῦτα, νὰ διακρίνωσι τὸ δόλιον καὶ ὑποκριτικὸν ἀπὸ τοῦ ἐγκαρδίου καὶ εἰλικρινοῦς.

Α. Α.

* Κατὰ τὸν A. Pougelot.

RIDER HAGGARD

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται)

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

Ἴδε, ἐπανέλαβεν ἡ Ἀϊσᾶ ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Λέοντα. Καὶ δι' ἀκαριαίας κινήσεως ἀπεκάλυψε τὸ σῶμα, ἀφαιροῦσα ἀπ' αὐτοῦ τὴν σινδόνην καὶ ὕψωσε τὸ φῶς. Ἐθεώρησα καὶ ἀπεσύρθην φρικιάσας, διότι ἡ φιλοσοφία τῆς Ἀϊσᾶς ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὸ λογικόν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ μωράνῃ τὰς αἰσθήσεις· καὶ ἐγὼ ἐνώπιόν μου ἔβλεπον ἤδη τὸν Λέοντα ἀπαράλλακτον, τὸν Λέοντα κείμενον ἐντὸς μαρμαρίνης νεκροφόρου. Ἐν πρὸς ἓν τὰ χαρακτηριστικὰ παραβαλλόμενα δὲν παρήλλασσον· δὲν ἔλειπεν οὔτε ὁ ξανθὸς βόστρυχος, ὅστις πίπτων ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Λέοντος, συνεπλήρου τὸ κάλλος του. Ἡ δὲ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τοῦ νεκροῦ ἦτο ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἔκφρασιν, ἣν πολλάκις παρετήρησα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Λέοντος, ὅταν ἐκοιμᾶτο.

Ἀπὸ τοῦ νεκροῦ ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸν Λέοντα, ἵνα ἴδω ὁποίαν ἐντύπωσιν τῷ προὐξένησεν ὁ νεκρὸς ἑαυτός του. Ἦτο ὠχρὸς καὶ διατελῶν ἐν καταστάσει καταπλήξεως. Ἐπί τινα χρόνον ἔμεινε σιγῶν, ὅταν δὲ ἐλάλησε, προέφερε τραυλίζων τὰς λέξεις ταύτας:

— Κάλυψον αὐτὸν καὶ ἐκβαλέ με ἐντεῦθεν.

— Ὄχι, περίμεινον, Καλλίκρατες, ἀντεῖπεν ἡ Ἀϊσᾶ, ἥτις κρατοῦσα ὑψηλὰ τὴν λυχνίαν καὶ ἱσταμένη ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῆς, ὅπερ ἐπολλαπλασίαζε τὸ κάλλος της καὶ ἀντενακλᾶτο ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, ὡμοίαζε μᾶλλον εἰς Σίβυλλαν ἢ γυναῖκα, περίμεινον διότι ἐπιθυμῶ νὰ σοὶ δείξω πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐγκλήματός μου. Ἄνοιξον σὺ Χόλλυ μου τὸν χιτῶνα τοῦ νεκροῦ, διότι ἴσως ὁ Κύριός μου ἀποτροπιάζεται νὰ θίξῃ τὸν ἑαυτόν του.

Ὑπήκουσα, καὶ τοι διὰ τρεμούσης χειρός. Μοῦ ἐφαίνετο βεβήλωσις νὰ θίξω τὴν νεκρὰν εἰκόνα τοῦ παρὰ τὸ πλευρόν μου ἱσταμένου ἀνδρός. Ὅταν τὸ στῆθος ἀπεκαλύφθη, εἴδομεν πληγὴν πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος ὀλίγον ἄνωθεν τῆς καρδίας, ἥτις κατὰ τὰ φαινόμενα κατηνέχθη διὰ δόρατος.

— Βλέπεις, Καλλίκρατες, εἶπεν *Ἐκείνη*. Μάθε λοιπὸν ὅτι ἐγὼ αὐτὴ σὲ ἐφόνευσα. Ἐγὼ σοὶ ἔδωκα τὸν *θάνατον* ἀντὶ τῆς *ζωῆς*. Σὲ ἐθανάτωσα ἕνεκα τῆς Αἰγυπτίας Ἀμενάρτας τῆς διὰ μαγειῶν καταδουλωσάσης τὴν καρδίαν σου. Ἐφόνευσα σὲ διότι δὲν ἠδυνάμην νὰ φονεύσω ἐκείνην, ὡς ἐκεραύνωσα πρὸ ὀλίγου τὴν Ἀμαχαγγερίδα κόρην. Ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἀγανακτήσεώς μου καὶ τῆς ζηλοτυπίας μου σὲ ἔπληξα καὶ ὕστερον μετημελήθην καὶ ἔκαμα μετάνοιαν ἐπὶ τόσους αἰῶνας καὶ περιέμεινα τὴν ἐπάνοδόν σου. Ἀλλ' ἤδη σὲ ἔχω πλησίον μου καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ, ὥστε ἤδη ἀντὶ θανάτου θὰ σοὶ δώσω τὴν ζωήν. Ὄχι αἰωνίαν ζωὴν διότι οὐδεὶς δύναται νὰ δώσῃ αὐτὴν ἀλλὰ ζωὴν ἥτις θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολλοὺς καὶ πολλοὺς αἰῶνας. Θὰ σοὶ δώσω ζωὴν καὶ πλούτη καὶ κράτος καὶ δόξαν καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ εὐάρεστα. Λοιπὸν ἄκουσον μίαν εἰσέτι λέξιν καὶ μετὰ ταῦτα θὰ ἀναπαυθῇς καὶ θὰ προετοιμασθῇς διὰ τὴν ἀναγέννησίν σου. Βλέπεις τὸ σῶμα τοῦτο ὅπερ ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς σέ. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξεν ἡ ψυχρὰ παρηγορία μου καὶ ὁ σύντροφός μου· ἀλλ' ἤδη, ὅτε ἔχω σὲ ζῶντα, δὲν χρησιμεύει πλέον, διότι θὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν μνήμην μου πικρὰς ἡμέρας, ἃς ἐπιθυμῶ νὰ λησμονήσω. Λοιπὸν ἂς ἐπανέλθῃ εἰς τὸ χῶμα! Θεώρησον! Τὰ πάντα προητοίμασα διὰ τὴν εὐδαίμονα ταύτην στιγμήν.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐπορεύθη πρὸς τὸ ἕτερον βάθρον, ὅπερ, ὡς εἶπε, τῇ εἶχε χρησιμεύσει ὡς κλίνη· ἔλαβε δοχεῖον μὲ δύο ὦτα πεπωματισμένον δι' ἀσκοῦ, τὸ ἤνοιξε καὶ εἶτα γονυπετήσασα καὶ ἀσπασθεῖσα τρυφερῶς τὸν νεκρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔχυσε τὸ ἐμπεριεχόμενόν του ἐπ' αὐτοῦ. Ἀμέσως ἠγέρθη πυκνὸς καπνὸς καὶ ἠσθάνθημεν ὀσμὴν ὀξέος, εἶτα ἠκούσθη τριγμὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ καπνὸς διελύθη. Ἐπὶ τῆς θέσεως δὲ ἐφ' ἧς ἔκειτο ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ὁ νεκρὸς Καλλικράτης δὲν ἔμειναν πλέον ἢ ὀλίγαι δράκες καπνιζούσης τέφρας. Τὸ ὀξὺ εἶχε καταστρέψει τὸ σῶμα καὶ κοιλαίνει πολλαχοῦ τὴν μαρμαρίνην κλίνην του.

Ἡ Ἀϊσᾶ τότε ἠγέρθη, ἔλαβεν ὀλίγην τέφραν εἰς τὴν παλάμην της καὶ σκορπίζουσα αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα εἶπεν ἐπισήμως.

— Ἡ κόνις εἰς τὴν κόνιν, τὸ παρελθὸν εἰς τὸ παρελθόν, οἱ νεκροὶ εἰς τοὺς νεκρούς. Ὁ Καλλικράτης ἀπέθανε καὶ ἀνεγεννήθη!

Ἡ τέφρα ἔπεσεν ἠρέμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡμεῖς δὲ ἔστημεν παρατηροῦντες αὐτὴν ἐν σιγῇ, διότι ἡ κατάπληξίς μας δὲν μᾶς ἐπέτρεπε νὰ λαλήσωμεν.

Πρώτη διέκοψε τὴν σιγὴν ἡ Ἀϊσᾶ λέγουσα:

— Ἤδη ἀπέλθετε νὰ κοιμηθῆτε ἂν δύνασθε, διότι ἐγὼ πρέπει νὰ μείνω μόνη ἵνα μελετήσω. Αὔριον ἀπερχόμεθα ἐντεῦθεν καὶ εἶνε πολὺς χρόνος ἀφ' ὅτου δὲν ἐβάδισα ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ ἣν θὰ διέλθωμεν.

Συνεπῶς προσεκλίναμεν καὶ ἀπήλθομεν ἀφέντες αὐτὴν μόνην.

Ἐν ᾧ ἐπορευόμεθα εἰς τοὺς θαλάμους μας εἰσήγαγον τὴν κεφαλὴν ἵνα ἴδω ἂν ἐκοιμᾶτο ὁ Ἰώβ, ὅστις εἶχεν ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ Ἀμαχαγγερικοῦ χοροῦ πρὶν ἀκόμη συναντηθῶμεν ἡμεῖς μετὰ τῆς δυστυχοῦς Οὐστάνης. Ἐκοιμᾶτο βαθέως. Ἦτο εὐτύχημα ὅτι εἶχεν ἀπέλθει ὁ καλὸς νέος, ἵνα μὴ ἴδῃ τὰς τελευταίας φρικώδεις σκηνάς, ἃς ἡμεῖς κατεδικάσθημεν νὰ ἴδωμεν. Μεθ' ὃ εἰσήλθομεν εἰς τοὺς θαλάμους μας καὶ ἐντεῦθεν ὁ Λέων, ὅ-

στις ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν εἶδε τὸν νεκρὸν ἑαυτόν του διετέλει εἰς κατάστασιν ἀπολιθώσεως, ἀνελύθη εἰς δάκρυα. Ἤδη ὅτε δὲν εὑρίσκετο πλέον ἐνώπιον τῆς φοβερᾶς Ἀϊσᾶς ἠδυνήθη νὰ ἀναπολήσῃ ὁλόκληρον τὴν φρικαλεότητα τῶν συμβάντων τῆς ἑσπέρας καὶ τὸν ἄδικον θάνατον τῆς Οὐστάνης πρὸς ἣν συνεδέετο διὰ τοσοῦτον ἀδιαρρήκτων δεσμῶν καὶ κατελήφθη ὑπὸ παραφορᾶς ἀκατασχέτου. Κατηράσθη τὸν ἑαυτόν του, κατηράσθη τὴν ὥραν καθ' ἣν εἶδε τὸ πρῶτον τὴν ἐπὶ τῆς κεράμου γραφὴν καὶ πικρῶς κατηράσθη τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χαρακτῆρός του ἥτις τὸν ὤθησε νὰ ἔλθῃ εἰς τοιαύτην διαβολικὴν χώραν. Δὲν ἐτόλμα νὰ καταρασθῇ τὴν Ἀϊσᾶν, διότι τις θὰ ἐτόλμα νὰ καταρασθῇ ποτὲ τὴν γυναῖκα, ἥτις ἴσως μᾶς παρετήρει κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας;

— Τί νὰ πράξω; γέρων μου φίλε, εἶπε ἀναπαύων τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ ὤμου μου. Ἀφῆκα νὰ φονευθῇ ἡ Οὐστάνη, τοῦτο βεβαίως δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἐμποδίσω, ἀλλὰ ὀλίγας στιγμὰς βραδύτερον καὶ ἐνώπιον τοῦ πτώματός της ἠσπαζόμην περιπαθῶς τὴν δολοφόνον της. Εἶμαι τέρας ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἀντιστῶ (ἐνταῦθα ἡ φωνή του ἤρξατο νὰ τρέμῃ) εἰς αὐτὴν τὴν φοβερὰν γόησσαν. Γνωρίζω ὅτι θὰ τὴν ἀσπασθῶ καὶ αὔριον καὶ ὅτι διατελῶ διὰ παντὸς ὑπὸ τὸ κράτος της. Ἂν δὲν τὴν ἔβλεπον πλέον δὲν θὰ ἔπαυον νὰ σκέπτωμαι περὶ αὐτῆς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ λοιποῦ μου βίου. Εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ τὴν ἀκολουθῶ ὡς ἡ βελόνη τὸν μαγνήτην. Ἂν ἠδυνάμην νὰ ἀπέλθω ἀπὸ πλησίον της δὲν θὰ ἤθελον νὰ τὸ πράξω· οἱ πόδες μου θὰ ἠρνοῦντο νὰ βαδίσωσιν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμά μου εἶνε εἰσέτι διαυγὲς καὶ τὴν μισῶ ἐν τῷ πνεύματί μου ἢ τοὐλάχιστον ὑποθέτω ὅτι τὴν μισῶ. Τὰ πάντα μοὶ ἐμποιοῦσι φρίκην. Καὶ ἐκεῖνο τὸ σῶμα· σὺ τί σκέπτεσαι περὶ αὐτοῦ; Ἤμην ἐγώ! Ἐπωλήθην δοῦλος γέρων μου φίλε, καὶ *Ἐκείνη* θὰ λάβῃ τὴν ψυχήν μου ὡς τὸ τίμημα.

Τότε τὸ πρῶτον τῷ ἀφηγήθην ὅτι καὶ ἐγὼ εὑρισκόμην εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, οὔτος δὲ εἶχε τὴν διάκρισιν νὰ μὴ ζηλοτυπήσῃ ἀλλὰ νὰ δείξῃ συμπάθειαν διὰ τὸν ἔρωτά μου. Ἴσως διότι ἦτο βέβαιος ὅτι δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ζηλοτυπήσῃ. Μετὰ ταῦτα ἐσκέφθημεν ὅτι ἦτο καλὸν νὰ φύγωμεν, ἀλλ' ἠναγκάσθημεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ σχέδιον τοῦτο ὡς ἀκατόρθωτον· καίτοι ἀς ὁμολογήσω ἐνταῦθα, ὅτι καὶ ἂν θεός τις μᾶς προσέφερε τὴν ἀρωγήν του ἵνα πραγματοποιήσωμεν αὐτό, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν θὰ τὴν ἐδέχετο. Δὲν ἠδυνάμεθα ν' ἀπομακρυνθῶμεν αὐτῆς ὡς δὲν δύνανται τὰ ἔντομα ν' ἀπομακρυνθῶσι τῆς καιούσης αὐτὰ φλογός. Εἴμεθα ὡς οἱ καπνίζοντες τὸ ὄπιον, οἵτινες γνωρίζουσι πόσον τοὺς βλάπτει ἡ ἕξις των καὶ ὅμως δὲν δύνανται νὰ τὴν ἐγκαταλείψωσιν.

Ὅστις δήποτε καὶ ἂν ἔβλεπεν ἀποκεκαλυμμένην τὴν Ἀϊσᾶν καὶ ἤκουε τὴν μουσικὴν τῆς φωνῆς της καὶ ἔπινε τὴν πικρὰν σοφίαν τῶν λόγων της δὲν θὰ ἀπέστρεφε τὰ βήματά του μετὰ περιφρονήσεως ἀπὸ ὠκεανὸν ὅλον ἠρέμου εὐδαιμονίας.

Πόσον μᾶλλον δὲν θὰ τῆς ἠρᾶτο ὁ ἄνθρωπος χάριν τοῦ ὁποίου ἐκείνη ὑπέμεινεν ἐπὶ δισχίλια ἔτη καὶ πρὸς ὃν ἐδήλου τὴν ἄκραν ἀφοσίωσίν της;

Ἀναμφιβόλως ἦτο κακὴ καὶ ἐφόνευσε τὴν Οὐστάνην διότι τῇ ἔφρασε τὴν ὀδόν της πρὸς τὸν ἔρωτά της ἀλλὰ ἦτο πιστὴ καὶ ὁ ἀνὴρ συγχωρεῖ πᾶν ἔγκλημα ὅπερ ἡ γυνὴ διαπράξῃ διὰ τὸν ἔρωτά του. Ἀφ' ἑτέρου ποῖος ἄλλως ἀνὴρ ἔσχε τοιαύτην τύχην; Βεβαίως γινόμενος σύζυγος τῆς φοβερᾶς ταύτης γυναικὸς ἔθετε τὸν ἑαυτόν του ὑπὸ τὴν ἐπιροὴν μυστηριώδους πλάσματος ἔχοντος πονηρὰς τάσεις. Ἀλλὰ πᾶς ἀνὴρ λαμβάνων γυναῖκα δὲν ὑπόκειται εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ αὐτό; Ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐδεμία κοινὴ γυνὴ προσέφερε τοσοῦτον ἀντιστάθμισμα εἰς κάλλος ὅσον ἡ Ἀϊσᾶ! Εἶπον κάλλος. ἀλλ' ὄχι πρέπει νὰ εἴπω, καταπληκτικὸν κάλλος καὶ σοφίαν καὶ ἀφοσίωσιν αἰωνίαν καὶ δύναμιν καὶ τὸ διάδημα ἀγήρου νεότητος. Ἐν συνόλῳ λοιπὸν δὲν ἦτο ἀξιόμεμπτος ὁ Λέων ἄν, καίτοι συναισθανόμενος λύπην διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Οὐστάνης, δὲν ἠσθάνετο πολλὴν διάθεσιν νὰ φύγῃ τὴν Ἀϊσᾶν. Κατ' ἐμὴν γνώμην θὰ ἦτο παράφρων ἂν τὸ ἔπραττε. Ἐν τούτοις ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἠρώμην καὶ ἐγὼ τῆς Ἀϊσᾶς καὶ ὅτι θὰ προετίμων νὰ ζήσω μίαν μόνην ὥραν μετ' αὐτῆς παρὰ νὰ διέλθω ὁλόκληρον τὴν αἰωνιότητα μετ' ἄλλης γυναικὸς καὶ συνεπῶς πιθανὸν νὰ ρυμουλκοῦμαι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος μου γράφων τὰς κρίσεις μου ταύτας. Πλὴν ἀς προσθέσω ὅτι ὅστις δήποτε μὲ ἐλέγξει διὰ τὰς κρίσεις μου ταύτας ἔπρεπε νὰ ἴδῃ ἀποκεκαλυμμένην τὴν Ἀϊσᾶν καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ περὶ τοῦ ζητήματος γνώμη του θὰ συνεφώνει καθ' ὅλα πρὸς τὴν ἰδικήν μου.

Σημειωτέον ὅτι εἶπον ὅστις δήποτε, ἐννοῶν ἄνδρα, διότι πολὺ πιθανὸν αἱ γυναῖκες νὰ ἐσχημάτιζον ἀντίθετον γνώμην. Ἐπὶ δύο ὥρας ἐκαθίσαμεν μετὰ τοῦ Λέοντος συζητοῦντες τὰ ἀλλόκοτα ἐπεισόδια τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἅτινα μᾶς ἐφαίνοντο ὡς μύθοι ἢ ὄνειρα μᾶλλον ἢ ὡς *πράγματα*. Τίς θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς κεράμου γραφὴ ἠλήθευσε καθ' ὅλα καὶ ὅτι ἐπρόκειτο ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ ἀνεύρωμεν τὴν γυναῖκα, ἥτις μᾶς περιέμεινεν ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας μεθ' ὑπομονῆς, ἐντὸς τῶν τάφων τοῦ Κὼρ; Τίς θὰ ἐπίστευεν ὅτι ὁ Λέων ἦτο ὁ ἄνθρωπος ὃν αὐτὴ προσεδόκα καὶ ὅτι ἦτο ὁ αὐτός, ὡς ἡ Ἀϊσᾶ ἐνόμιζε, μὲ τὸ πτῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ εἶχε διατηρήσει μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης; Καὶ ὅμως αὕτη ἦτο ἡ ἀλήθεια. Ὥστε ἀπέναντι τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθημεν νὰ ὑποχωρήσωμεν καὶ νὰ ὑποτάξωμεν τὴν ἀνθρωπίνην αὐθάδειαν, ἥτις ἀναιρεῖ ὅ,τι δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ· καὶ ἀφεθέντες εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, ἥτις ἠξίωσε νὰ ἐκλέξῃ ἡμᾶς ἵνα ἄρωμεν τὸν πέπλον τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαθείας καὶ νὰ μᾶς δώσῃ μικρὰν ἰδέαν τῶν δυνατῶν νὰ συμβῶσι, κατεκλίθημεν καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὑρισκόμεθα εἰς τὴν χώραν τῶν ὀνείρων.

Ζ'.

Ὁ Ἰὼβ ἔχει προαίσθημά τι

Τὴν ἐννάτην τῆς ἐπιούσης ὁ Ἰὼβ μὲ προσώπον εἰσέτι πεφοβισμένον ἦλθεν, ἵνα μὲ ἀφυπνίσῃ καὶ πρὸς τούτοις ἵνα μοῦ ἐκφράσῃ τὴν χαρὰν του, διότι μᾶς εὑρίσκεν εἰσέτι ἐπὶ τῶν κλινῶν μας, πρᾶγμα ὅπερ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα δὲν προσεδόκα ποσῶς. Ὅταν τῷ διηγήθην τὸ φρικῶδες τέλος τῆς Οὐστάνης, οὗτος ἐξέφρασε περισσοτέραν χαρὰν διότι μᾶς εὑρισκε σώους καὶ ἄπειρον θλῖψιν διὰ τὸν θάνατόν της, καίτοι οὔτε αὐτὸς τὴν ἠνόει οὔτε ἐκείνη τὸν συνεπάθει ποσῶς. Ἡ μὲν Οὐστάνη ἐσυνείθιζε νὰ τὸν ἀποκαλῇ *Γουροῦνι* εἰς παρεφθαρμένην ἀραβικήν, οὗτος δὲ τὴν ὠνόμαζε μάγισσαν εἰς καθαρεύουσαν ἀγγλικήν. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐλησμονήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰὼβ ἀπέναντι τοῦ σκληροῦ θανάτου ὃν εὗρεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς βασιλίσσης της.

— Δὲν θέλω νὰ εἰπῶ τίποτε ποῦ δὲν πρέπει, κύριε, εἶπεν ὁ Ἰώβ, ἅμα ἔπαυσε νὰ ἐκφέρῃ θαυμαστικὰ ἐπὶ τῇ διηγήσει μου, ἀλλ' ἔχω μίαν ἰδέαν ὅτι αὐτὴ ἡ *Ἐκείνη* εἶνε ὁ ἴδιος *γέρω-διάβολος* μεταμορφωμένος, ἢ ἴσως ἡ γυναῖκά του, ἂν ὁ διάβολος ἔχει γυναῖκα... καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ γιὰ τί μόνος του δὲν ἐμποροῦσε νὰ εἶνε τόσον *διαστρεμμένος*. Ἡ μάγισσα τοῦ Εὔδορ δὲν ἦτο τίποτε ἐμπρὸς σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν γυναῖκα! Ἐκείνη δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὸν τάφον των αὐταῖς ἐδῶ ταῖς μούμιαις ὡς δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω νὰ φυτρώσῃ νεροκάρδαμο ἀπάνω σὲ ἕνα κουρέλι φανέλας. Εἶνε ἡ πατρίδα τῶν σατανάδων αὐτὴ ἡ χώρα καὶ *Ἐκείνη* εἶνε ὁ κύριός των ὅλων. Ἂν δὲ καμμιὰ φορὰ τὰ καταφέρωμεν νὰ ἠβγοῦμεν ἀπὸ ἐδῶ, θὰ κάμωμεν ὅ,τι δὲν ἐλπίζω... Δὲν βλέπω κανένα δρόμον καὶ τρόπον... Αὐτὴ ἡ μάγισσα δὲν θ' ἀφίσῃ ποτὲ ἕναν νέον 'σὰν τὸν κ. Λέοντὰ νὰ τῆς ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια!

— Ἔλα τώρα, τῷ ἀπεκρίθην· δὲν πρέπει νὰ λησμονῇς ὅτι τῷ ἔσωσε τὴν ζωήν.

— Ναί, ὑπέλαβε, τοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴ γιὰ νὰ πάρῃ γιὰ τὸν κόπον της τὴν ψυχή του. Ἐγὼ λέγω ὅτι εἶνε ἁμαρτία στὸν θεὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς νὰ κάμῃ μὲ τέτοια ὄντα. Χθὲς τὸ βράδυ ἐκάθισα καὶ ἐδιάβασα στὴν Κενὴν Διαθήκην ποῦ μοῦ ἔδωκεν ἡ μακαρίτισσα ἡ μητέρα μου, τί μέλλει νὰ συμβῇ σ' αὐταῖς ταῖς μάγισσαις καὶ ἐστήθηκαν ὄρθιαι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου. Ἀχ ἡ πτωχὴ ἡ μητέρα μου τί θὰ ἔλεγεν ἂν ἤξευρε πῶς τὸ παιδί της εὑρίσκεται ἀναμεταξὺ σὲ τέτοια ὄντα.

— Ναί, Ἰώβ, εἶνε παράδοξος χώρα καὶ παράδοξος λαὸς ὁ λαὸς οὗτος, ἀπήντησα στενάζων. Διότι, καίτοι δὲν ἤμην δεισιδαίμων ὡς ὁ Ἰώβ, ἐν τούτοις ἠσθανόμην πάντοτε ἀνεξήγητον τινὰ φόβον δι' ἅπαντα τὰ ὑπερφυσικὰ πράγματα.

— Ἔχετε δίκαιον, κύριε· καὶ τώρα ποῦ ὁ κύριος Λέων δὲν εἶν' ἐδῶ θὰ σᾶς ἔλεγα κάτι τι ἂν μοῦ τάζετε πῶς δὲν θὰ μὲ νομίσετε ὁλότελα ἀνόητον. Λοιπὸν μοῦ φαίνεται 'στὴν ἰδέαν μου πῶς αὐτὸς εἶνε ὁ τελευταῖος τόπος ποῦ ἐπάτησα τὸ πόδι μου 'σ ἐτοῦτον τὸν κόσμον. Εἶδα ἕνα ὄνειρο ἐχθὲς τὸ βράδυ καὶ ἐνόμισα πῶς εἶδα τὸν γέρω τὸν πατέρα μου μὲ τὸ νυκτικό του ὑποκάμισο, καὶ πῶς ἐκρατοῦσεν εἰς τὸ χέρι του ὀλίγα ἀπὸ αὐτὰ τὰ χόρτα ποῦ φυτρόνουν ἀπ' ἔξω ἀπ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν σπηλιά. Ὡμοιαζε μὲ τοὺς Ἀμαχαγγέρους ὅταν φοροῦν τὰ σκολιανά τους! Ἰώβ μου, εἶπε, χαρούμενος, 'σὰν Μεθοδιστὴς παπᾶς ὅταν πούλησῃ ἕνα ἄλογο ποῦ δὲν κοστίζει εἴκοσι σελίνια· γιὰ εἴκοσι λίρες καὶ χαίρεται γιὰ τὸ κέρδος του, Ἰώβ ὁ καιρὸς ἔρθασε, μὰ δὲν ἐπίστευα, παιδί μου, πῶς θὰ μ' ἀναγκαζες νὰ κάμω τόσον κόπον διὰ νὰ ἔλθω νὰ σὲ ζητῶ, ἐδῶ μέσα σταῖς λίμναις. Δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἀφίσῃς τὸν γέρω τὸν πατέρα σου νὰ κάμῃ τόσον δρόμον γιὰ νὰ σ' εὕρῃ, καὶ *νὰ σ' εὕρῃ* ἀναμεταξὺ τέτοιων κατεργαρέων.

— Ἀληθεῖς κατεργάριδες, εἶπον.

— Ναί, κύριε... Βέβαια κύριε... Αὐτὸ εἶπε πῶς εἶνε—κατεργαρέοι, ἀληθινοὶ λησταί, κύριε. Καὶ ἀπὸ ὅτι ξέρω ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν εἶχε ἄδικον. Φαντασθῆτε νὰ βάζει πυρωμένα τσουκάλια 'στὰ κεφάλια τῶν ἀνθρώπων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Ἰώβ, μελαγχολικῶς. Ὅπως καὶ ἂν εἶνε ὅμως ἦταν βέβαιος πῶς ἔφθασεν ἡ ὥρα καὶ μοῦ εἶπεν ὅταν ἔφευγε, πῶς γρήγορα θὰ εὕρισκεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ θὰ ἐμέναμε μαζὺ περισσότερον καιρὸν ἀπὸ ὅσον θὰ μᾶς ἔκαμνε εὐχαριστησι. Εἶπε τοῦτο ἐνθυμούμενος πῶς ποτὲ δὲν ἠμπορέσαμε νὰ τὰ ταιριάσωμε μαζὺ γιὰ περισσότερον ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας, καὶ φοβοῦμαι πῶς ὅταν ξαναναμώσουμε θὰ ἔχωμε πάλιν τὰ ἴδια.

— Σ' τὰ βεβαια, εἶπον σοῦ κατέβῃ εἰς τὴν κεφαλὴν ὅτι μέλλει ν' ἀποθάνῃς διότι ὠνειρεύθης τὸν γέροντα πατέρα σου! Ἀλλ' ἂν πρέπῃ ν' ἀποθάνῃ τις διότι ὠνειρεύθη τὸν πατέρα του, τί πρέπει νὰ πάθῃ, ὅταν ὀνειρευθῇ τὴν πενθερά του;

— Ἀ! κύριε, μὲ γελᾶτε! εἶπεν ὁ Ἰώβ. Ἀλλὰ σεῖς δὲν ἐγνωρίσατε τὸν πατέρα μου. Ἂν ἦταν ἄλλος κανεὶς ἐκεῖνος ποῦ ὠνειρεύθηκα δὲν θὰ μοῦ ἐφαίνετο μεγάλο πρᾶγμα. Ἂν ἦταν ἡ θειὰ Μαρία ποῦ δὲν τὴν ἔμελλε πολὺ γιὰ τὸν Ἰώβ, δὲν θὰ μοῦ ἐφαίνετο παράξενο. Μὰ ὁ πατέρας μου ἦταν τόσον τεμπέλης, πρᾶγμα κακὸ γιὰ πατέρα δεκαεπτὰ παιδιῶν, ποῦ δὲν θὰ ἔκαμνε πότε τὸν κόπον νὰ ἔλθῃ ἕως ἐδῶ μόνον γιὰ νὰ ἰδῇ τὸ μέρος. Ὄχι, κύριε, ξέρω πῶς ἦλθε γιὰ δουλειά. Ὅπως καὶ ἂν εἶνε, κύριε, ξεῦρε ὅτι ὅλοι θ' ἀποθάνωμεν μιὰ μέρα, μὰ εἶνε κρύο πρᾶγμα ν' ἀποθάνῃ κανεὶς σὲ τέτοιον τόπο, ποῦ δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ταφῇ 'σὰν χριστιανὸς γιὰ ὅλους τοὺς θηπαυροὺς τῆς γῆς. Ἐγὼ πάντα ἔκαμα τὰ δυνατὰ μου γιὰ νὰ εἶμαι καλὸς χριστιανός, κύριε, καὶ νὰ κάμνω τίμια τὸ χρέος μου καὶ ἂν δὲν μὲ ἔτρομάζε ὁ πατέρας μου μὲ τὸν τρόπον του χθὲς τὸ βράδυ, ποῦ ἦτον 'σὰν νὰ περιγελοῦσε καὶ 'σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε πῶς δὲν εἶχε πολὺ καλὴν ἰδέαν γιὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διαγωγὴ ποῦ ἐβάσταξα, θὰ εἶχα πολὺ ἥσυχη τὴν συνείδησίν μου.

Ἀλλ' ἂς εἶνε σᾶς ἐδούλεψα· καλὰ ἐσᾶς καὶ τὸν κ. Λέοντα, κύριε! Ἀχ! θαρρῶ πῶς ἦτον χθὲς ποῦ τὸν ἔπερνα περίπατον μὲ ἕνα καμιτσίκι τῆς δεκάρας εἰς τὰ χέρια του Λοιπὸν κύριε, ἂν ποτὲ ἐβγῆτε ἀπὸ τοῦτον τὸν τόπον, ὅπως καὶ θὰ ἐβγῆτε γιατί ὁ πατέρας μου δὲν μοῦ εἶπε τίποτε γιὰ σᾶς, ἐλπίζω πῶς θὰ σκέπτεσαι μὲ ἀγάπην τὰ λευκά μου κόκαλα καὶ δὲν θὰ ἔχητε τίποτε νὰ κάμετε πλέον μὲ Ἑλληνικὰ γράμματα γραμμένα ἀπάνω σὲ κομμάτια γαστρῶν, κύριε. Μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν αὐθάδειαν μου.

— Ἔλα, ἔλα, Ἰώβ, εἶπον σοβαρῶς. Ταῦτα πάντα ὅσα λέγεις εἶνε ἀνοησίαι. Δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς τὴν ἠλιθιότητα νὰ βάζῃς τοιαύτας ἰδέας εἰς τὴν κεφαλήν σου. Ἐζήσαμεν ἐν μέσῳ ἀλλοκότων πραγμάτων καὶ πιστεύω ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν πράττοντες τὸ αὐτό.

— Ὄχι, κύριε, ἀντεῖπεν ὁ Ἰώβ, κατὰ τρόπον ὅστις μοὶ ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν πολὺ δυσάρεστον· ὄχι δὲν εἶνε ἀνοησίαι. Εἶμαι καταδικασμένος ν' ἀποθάνω, τὸ αἰσθάνομαι καὶ εἶνε πολὺ ἄσχημον αὐτὸ τὸ αἴσθημα, κύριε, ὅταν δὲν ξεύρει κανεὶς πῶς θ' ἀποθάνῃ. Τρώγει κανεὶς καὶ θαρρεῖ πῶς τὸ φαγητόν του εἶνε φαρμακευμένον καὶ τὸ φαγητὸν δὲν τὸν τρέφει καὶ περιπατεῖ καὶ συλλογίζεται μαχαίρια καὶ...μάνα μου, πῶς αἰσθάνεται κρύο 'ς τὴν ράχην του! Ν' ἀποθάνῃ κὰν κανεὶς γρήγορα 'σὰν ἐκεῖνο τὸ πτωχὸ τὸ κορίτσι, ποῦ τώρα λυποῦμαι πῶς εἶπα κακὸ γι' αὐτήν, ἀν καὶ δὲν μ' ἄρεσε καθόλου ὁ τρόπος ποῦ 'παντρεύθηκε.... τὸν ἔκαμε πολὺ γρήγορα τὸν γάμο της καὶ δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ὀνομάσῃ γάμο τοῦ θεοῦ.—Ἄχ, κύριε, καὶ ὁ Ἰώβ ἐγένετο ὀλίγον ὠχρότερος, ἐλπίζω πῶς δὲν θὰ πάω ἀπὸ τσουκαλοκαπέλωμα.

— Ἀνοησίαι, διέκοψα λέγων θυμωδῶς. ἀνοησίαι!

— Καλά, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Ἰώβ, δὲν κάμνει νὰ φιλονεικῶ ἐγὼ μαζύ σας... Ἀλλ' ἂν 'πᾶτε εἰς κανὲν μέρος νὰ μὲ πάρετε μαζύ σας, γιὰ νὰ ἔχω τοὐλάχιστον ἕνα φιλικὸν πρόσωπον νὰ βλέπω ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μου. Καὶ τώρα, κύριε, πηγαίνω νὰ ἑτοιμάσω τὸ πρόγευμα.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν ἀφήσας με ἐν ἀθλίᾳ, πνευματικῇ καταστάσει. Ἠγάπων τὸν πτωχὸν τὸν Ἰώβ καὶ τὸν ἠγάπων μᾶλλον ὡς φίλον ἢ ὡς ὑπηρέτην διότι ἦτο εἷς ἐκ τῶν τιμιωτέρων ἀνθρώπων, οὓς ποτε ἐγνώρισα· ὥστε ἡ ἰδέα ὅτι ἦτο πιθανὸν νὰ τὸν ἀπολέσω μοὶ ἦτο ἀφορήτος. Ἔβλεπον τὴν πεποίθησιν, ἣν εἶχε σχηματίσει, ὅτι κἄτι κακὸν ἔμελλεν ἀφεύκτως νὰ τῷ συμβῇ· καίτοι δὲ αἱ πεποιθήσεις αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποδεικνύονται φανταστοπληξίαι, ἐν τούτοις ἐγνώριζον εἰς ποῖα ἀποτελέσματα εἶνε δυνατὸν νὰ καταλήξωσι. Μετ' ὀλίγον ἔφθασε τὸ πρόγευμα καὶ μετ' αὐτὸ ὁ Λέων πρὸς μεγάλην μου εὐχαρίστησιν, διότι καὶ τὸ μὲν καὶ τὸ δὲ συνετέλεσαν μεγάλως ἵνα περισπάσωσι τὸ πνεῦμα μου ἐκ τῆς φορᾶς τῶν σκέψεων εἰς ἃς εἶχεν εἰσέλθει. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἐξήλθομεν ἵνα ἴδωμεν τινὰς ἐκ τῶν Ἀμαχαγγέρων σπείροντας εἶδος σίτου ἐξ οὗ κατεσκεύαζον τὸν ζῦθον των. Ὡς ἐννοεῖ τις ἔπραττον τοῦτο κατὰ τρόπον ὅλως ἀρχέτυπον. Ἀμαχάγγερος φέρων δερμάτινον σάκκον δεδεμένον εἰς τὴν ὀσφῦν ἀνήρχετο καὶ κατήρχετο σκορπίζων τὸν σπόρον. Μᾶς ἐφάνη πολὺ εὐάρεστον νὰ ἴδωμεν ἄνθρωπον, ἀνήκοντα εἰς τὸν φοβερὸν τοῦτον λαὸν καταγινόμενον εἰς τόσον ἥμερον ἐργασίαν. Ἴσως διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐφαίνετο συνδεόμενος μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων κατά τι.

Ἐν ᾧ ἐπεστρέφομεν, ὁ Βιλλαλῆς ἦλθε πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ Ἀϊσᾶ ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ παρ' αὐτῇ. Συμμορφούμενοι πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν της εἰσήλθομεν εἰς τοὺς θαλάμους της μετά τινος ταραχῆς καθ' ὅτι ἡ Ἀϊσᾶ ἦτο ἐξαιρετικὴ ὕπαρξις. Ἡ μετ' αὐτῆς οἰκειότης συνεπήγετο πάθος καὶ θαυμασμὸν καὶ φρίκην ἴσως, ἀλλ' οὐδέποτε περιφρόνησιν.

Εἰσήχθημεν παρ' αὐτῇ ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν ἀλάλων καὶ τὴν εὕρομεν ἀποκεκαλυμμένην. Ἅμα εἶδε τῷν Λέοντα τὸν προσεκάλεσεν, ὡς καὶ τὴν προτεραίαν νὰ τὴν ἀσπασθῇ, οὗτος δὲ παρ' ἄπασαν τὴν μετάνοιάν του, τῆς παρελθούσης νυκτός, τὸ ἔπραξε μετὰ ζωηρότητος, ἥτις ὑπερέβαινε κἄπως τὰ ὅρια τῆς φιλοφροσύνης.

Ἔθηκε τὴν λευκὴν της χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν προσέβλεψε τρυφερῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Μήπως θέλεις νὰ μάθῃς, τῷ εἶπε, Καλλικράτη μου, πότε θὰ δυνηθῇς νὰ μὲ καλῇς ἰδικήν σου καὶ πότε θὰ ἀρχίσωμεν νὰ ζῶμεν ἕνα ἀνήκωμεν εἰς ἀλλήλους; Θὰ σοὶ τὸ εἴπω. Πρῶτον πρέπει νὰ καταστῇς ὡς ἐγώ, ὄχι ἀθάνατος, ἀλλὰ τοσοῦτον ἄτρωτος ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου, ὥστε τὰ βέλη του νὰ ἀναπηδῶσι καὶ νὰ φεύγωσιν ἀπὸ σοῦ ὡς αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτὸς ἀπὸ τοῦ ὕδατος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναμαι εἰσέτι νὰ ἑνωθῶ μετὰ σοῦ διότι ἡ φωτοβολία τοῦ ἀτόμου μου θὰ σὲ κατέκαιε καὶ θὰ σὲ κατέστρεφεν. Ὅπως ἔχεις δὲν θὰ ἠδύνασο νὰ μὲ ἀτενίσῃς ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι οἱ ὀφθαλμοί σου θὰ σὲ ἐπόνουν καὶ αἱ αἰσθήσεις σου θὰ ἔπασχον καὶ συνεπῶς, (τοῦτο δὲ λέγουσα ἠκίσθη φιλαρέσκως), θὰ καλυφθῶ καὶ πάλιν.

Τὸ εἶπεν ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν τὸ ἔπραξε· μόνον ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ:

Λοιπὸν δὲν θὰ σὲ κάμω νὰ βασανισθῇς ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἑνώσεώς μας, διότι τὴν αὐτὴν ταύτην ἑσπέραν μίαν ὥραν πρὶν δύσῃ ὁ Ἥλιος θ' ἀπέλθωμεν ἐντεῦθεν καὶ αὔριον τὸ ἑσπέρας, ἂν τὰ πάντα βαδίσωσι κατ' εὐχὴν καὶ ἂν δὲν ἐλησμόνησα τὴν ὁδόν, θὰ ἱστάμεθα εἰς τὸν τόπον τῆς *Ζωῆς* καὶ θὰ λουσθῇς ἐν τῷ πυρὶ καὶ θὰ ἐξέλθῃς ἐξ αὐτοῦ ὡραιότερος πάντων τῶν ἀνθρώπων τῶν πρὸ σοῦ καὶ μετὰ σέ, καὶ τότε, ὦ Καλλίκρατες, θὰ μὲ ἀποκαλέσῃς νυμφίαν σου, καὶ θὰ σὲ ἀποκαλέσω σύζυγόν μου.

Ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ταύτῃ εἰδήσει ὁ Λέων προέφερέ τι ἄνευ ἐννοίας, *Ἐκείνη* δ' ἐγέλασεν ὀλίγον ἐπὶ τῇ συγχύσει του.

—Καὶ εἰς τέ, ὦ Χόλλυ, θὰ μεταδώσω τὴν μακροβιότητα, διότι μὲ εὐηρέστησας. Ἡ σοφία σου δὲν εἶνε μὲν τελεία καὶ ὁμοιάζει ἐν πολλοῖς τὴν ἀφροσύνην τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οὓς ἐγνώρισα, ἀλλὰ γνωρίζεις τοὐλάχιστον νὰ εἶσαι εὐάρεστος ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν γυναικός.

— Ἔτσι!..., εἶπεν ὁ Λέων, εὐθύμως ὡς ἄλλοτε, ἐκάθησες καὶ ἐπώλησας φιλοφροσύνας; Αἴ, γέρω μου, δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα ποτέ.

— Εὐχαριστῶ, Ἀϊσᾶ, εἶπον μεθ' ὅσης

πλείονος ἠδύνηθην ἀξιοπρεπείας, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπάρχῃ μέρος τοιοῦτον, ἐξ οὗ δύναται τις ν' ἀντλήσῃ τὴν αἰωνιότητα, ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἀποκτήσω. Ὁ κόσμος δὲν ὑπῆρξε δι' ἐμὲ τόσον ἀπαλὴ φωλεὰ ἵνα ἐπιθυμήσω νὰ κάθημαι αἰωνίως ἐν αὐτῷ. Εἶνε πετρώδης μήτηρ ἡ γῆ μας καὶ πέτρας δίδει εἰς τὰ τέκνα της πρὸς τροφὴν ἀντὶ ἐπιουσίου ἄρτου. Τοῖς δίδει λίθους νὰ τρώγωσι καὶ πικρὸν ὕδωρ ἕνα σβύνωσι τὴν δίψαν των. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τοῦτο ἐπὶ πολλὰς ζωάς; Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ καταφορτώσῃ τὴν μνήμην του μὲ ἀπολεσθέντας ἔρωτας καὶ ἀπολεσθείσας ὥρας καὶ δεινοπαθήματα τῶν ὁμοίων του, ἅτινα δὲν δύναται ν' ἀνακουφίσῃ ἢ μὲ σοφίαν, ἥτις δὲν φέρει παρηγορίαν; Εἶνε σκληρὸς ὁ θάνατος διότι ἡ σάρξ μας ἀποτροπιάζεται τὸν σκώληκα, ὃν δὲν θὰ αἰσθανθῇ, καὶ τὸ ἄγνωστον ὅπερ μᾶς κρύπτει ὁ πέπλος τοῦ μέλλοντος. Ἀλλὰ θὰ ἦτο σκληρότερον, μοῦ φαίνεται, νὰ ζῇ τις πράσινος καὶ θάλλων εἰς φύλλα ἀλλὰ σεσηπὼς ἐν τῷ στελέχει καὶ αἰσθανόμενος τὸν σκώληκα τῆς μνήμης κατατρώγοντα ἐς ἀεὶ τὴν καρδίαν του.

Ἡ Ἀϊσὰ ἐσίγησε πρὸς στιγμὴν οἱονεὶ μελετῶσα τοὺς λόγους μου.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ὁ βασιλεὺς ἀνέρρωσεν ἤδη ἐντελῶς. Ἀπειράριθμα συγχαρητήρια καθ' ἑκάστην ἐκδηλοῦσι τὴν χαρὰν τοῦ Πανελληνίου. — Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου ἐξέλεξε μέλος αὐτῆς τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον. — Αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς διακόπτονται ἕνεκα τῶν ἑορτῶν σήμερον ἢ αὔριον. — Ἡ Βουλὴ ἔδωκε χθὲς 20 ἡμερῶν παράτασιν προθεσμίας εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Κατηγορητηρίου ἐπιτροπήν, ἥτις ἀπὸ τῆς προχθὲς διέκοψε τὰς ἐργασίας της. — Διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Προκόπιος Οἰκονομίδης, ὑφηγητὴς ἤδη ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Νεόφυτος προσεβλήθη ὑπὸ ἰνφλουέντζας. — Ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Σερβίας ἐδήλωσεν ἐπισήμως ὅτι μέλλει νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Σουλτάνον. — Ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Διαδόχου τῆς Δανίας πρίγκηψ Χριστιανὸς ἐτραυματίσθη κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν ἐξ ἀπροσεξίας, οἱ δὲ ἰατροὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξορύξωσι τὸν παθόντα ὀφθαλμόν του.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀνεγνώσθη τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἡ ἐπὶ τοῦ Λασανείου δραματικοῦ ἀγῶνος ἔκθεσις τῶν κριτῶν κ. κ. Θ. Ἀφεντούλη, Γ. Μιστριώτου καὶ Ν. Καζάζη. Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἔργων ἐβραβεύθησαν τὸ δρᾶμα ἡ Κόρη τῆς Λήμνου τοῦ κ. Ἀρ. Προβελεγίου καὶ ἡ Κωμωδία Ἀλεποῦ τοῦ κ. Π. Δ. Ζάνου, οἵτινες καὶ ἔλαβον τὴν δάφνην καὶ τὸ γέρας. Ἐπηνέθησαν ἐπίσης τὰ δράματα Ὁ Υἱὸς τοῦ Βασιλέως καὶ Λέων Χαμάρετος. — Ὁ γνωστὸς εἰς ἅπαντα τὸν φιλολογικὸν κόσμον βυζαντινολόγος Ἀλέξανδρος Πασπάτης ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 78 ἐτῶν. Τὰ περὶ Ἀθιγγάνων ἀπαράμιλλα αὐτοῦ ἔργα, αἱ Βυζαντιναὶ αὐτοῦ μελέται, τὸ Χιακὸν γλωσσάριον, τὰ Βυζαντινὰ ἀνάκτορα καὶ τὸ περὶ ἁλώσεως τῆς Κων)πόλεως σύγγραμμά του κατέδειξαν αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν σοφωτέρων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασοῦ γενομένη προχθὲς συναυλία τῆς διαπρεποῦς καλλιτέχνιδος κ. Σερεμέτη κατέδειξε οὐ μόνον τὴν ἔκτακτον τοῦ κλειδοκυμβάλου αὐτῆς ὑπεροχὴν ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμέριστον ἐκτίμησιν, ἧς ἀπολαύει τὸ τάλαντόν της παρὰ τῇ ἀρίστῃ καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένῃ μουσικῶς, τάξει τῆς ἡμετέρας κοινωνίας. Ὡμίλουν κυριολεκτικῶς συγκινητικὴν γλῶσσαν τοῦ κυμβάλου τὰ πλῆκτρα ὑπὸ τὴν δεξιὰν αὐτῆς ἐκτέλεσιν καὶ μετὰ κάλλους καὶ ὕψους ἀσυνήθους ἡρμήνευον καὶ ἐξῆρον οἱ δάκτυλοί της τοὺς μουσικοὺς στοχασμοὺς τῶν μεγαλειτέρων διδασκάλων. Ἐν τῇ συναυλίᾳ ταύτῃ ἔλαβε μέρος καὶ ἡ κ. Δουκέν διὰ δύο ὡραίων ἀσμάτων της καὶ ὁ γηραιὸς μουσικοδιδάσκαλος κ. Ξύντας, γοητεύσας διὰ τῆς κιθάρας του τὸ κοινόν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη παρατηρεῖται προβαίνουσα ἡ αὔξησις τῆς καλλιεργείας παραγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Τὸ 1882 ἐκαλλιεργήθησαν στρέμματα 56,574 παρήχθη δὲ καπνὸς 2,562 τὸ 1883 ἐκαλλιεργήθησαν στρέμματα 49,079 παρήχθη δὲ καπνὸς ὀκάδων 2.246,006. Κατὰ τὸ 1884 ἐκαλλιεργήθησαν στρέμ. 123,092 παρήχθη καπνὸς ὀκ. 3,072,474. Κατὰ τὸ 1885 ἐκαλλιεργήθησαν στρέμματα 145,206 παρήχθη δὲ καπνὸς 4,296.159. Κατὰ τὸ 1886 ἐκαλλιεργήθησαν στρέμ. 138,227 παρήχθη δὲ καπνὸς ὀκ. 2.989,655.

Τὸ δὲ ἐξαχθὲν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ποσόν, οὗτινος ἡ δημοσίευσις ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1887 εἶνε κατὰ μὲν τὸ 1887 ὀκ. 2,101,241 τὸ 1888 ὀκ. 2,160,446 τὸ 1889 ὀκ. 2,363,750 καὶ τὸ 1890 ὀκ. 2,619,964.

*

Τὴν εὕρεσιν τῶν ἐπισκεπτηρίων ὀφείλομεν εἰς τοὺς Σίνας, οἵτινες πρῶτοι ἐποιήσαντο χρῆσιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς δυναστείας τοῦ Τόγκ (τὸ 618 μ. Χ.). Τὰ νῦν ἐπισκεπτήρια τῶν Κινέζων εἶνε ἀρκετὰ μεγάλα καὶ διπλα καὶ λαμπροῦ ἐρυθροῦ χρώματος.

*

Ἐπιστημονική τις ἐφημερὶς ἀναγράφει, ὅτι ὀλίγη ζάκχαρις μετὰ σαπωνίου ἐν ταῖς χερσὶ μεγάλως τὰ αὐξήσῃ τὸν ἀφρὸν τοῦ σάπωνος καὶ τὴν καθαρτικὴν δύναμιν, ἀφαιροῦσα τὴν ἀκαθαρσίαν, τὰς χημικὰς κηλίδας κλπ.

*

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ χώραν, καὶ ἡ μεγίστη αὐτοῦ ἐπιθυμία ἦν νὰ ἐνταφιασθῇ ἐκεῖ. Φοβούμενος δὲ μήπως ἀποθάνῃ μακρὰν τῆς πατρίδος, ἀφῆκεν ἐντὸς τῶν διαφόρων βιβλίων του δέμα περιέχον ποσότητά τινα χώματος καὶ τεμάχιον χάρτου, ἐν ᾧ ἦσαν ἐγγεγραμμέναι αἱ ἑξῆς λέξεις· «Τοῦτο ἐστὶ τὸ χῶμα τῆς ἰδίας πατρίδος, δι' οὗ θέλω νὰ καλυφθῇ τὸ σῶμά μου». Ὁ γαμβρός του ἐξετέλεσε τὴν τελευταίαν τοῦ μακαρίτου ἐπιθυμίαν.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Π. Μ. Σ. Σύρον. Περὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Stabat mater ἐγράφη ὑπὸ τῶν συγχρόνων ὅτι εἶνε θεατρικὴ καὶ ἀνάρμοστος τῇ θείᾳ λατρείᾳ, ἀλλ' ἕτεροι ἀπήντησαν ὅτι ὁ Ροσίνης διέχυσεν ἐλευθέρως τὸ αἴσθημα ὅπερ ἠσθάνετο, ἀδιαφορῶν πρὸς τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἐναντία φρονούντων. Καὶ ἂν ἐνιαχοῦ περιεράντισε τὸ ἔργον διὰ μύρου κοσμικῆς μούσης, ὅπως ἐν τῇ δυῳδίᾳ τῆς ὑψιφώνου καὶ ἀνθυψιφώνου, καὶ ἐν τῇ τετραῳδίᾳ, ἧς τὸ ἀρχικὸν ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀρχεγόνων καθολικῶν τροπαρίων, ταῦτα ὅμως οὕτω τεχνικῶς διερρύθμισεν, ὥστε οὐ μόνον οὐδὲν κοινὸν μετὰ τῆς θεατρικῆς μούσης ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ θειότατα ἐποιήθησαν. Τὸ Stabat ἐψάλη τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἰταλικῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων τὴν 7 Ἰανουαρίου 1842 ὑπὸ τῶν μονῳδῶν Ἰουλίας Γρίση, Ἀλβερτάτση, Μαρίου καὶ Ταμβουρίνη. Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε πλήρης καὶ ὁ ἐκδότης Τρουπίνας οὐκ ὀλίγα ἐκέρδισεν. — **Κ. Π. Σ.** Κα Τ. Ε. Β. Ὀφηλίᾳ, Μαρίῳ, κλπ. κλπ. Ὁ Ἀγὼν κάλλους δὲν ἤγειρε μόνον τὸ ἡμέτερον ἐνδιαφέρον. Πολλὰς ἔχομεν ἐπιστολὰς δι' ὧν ζητοῦνται πληροφορίαι ἢ ἔρχονται φωτογραφίαι μπεμπέδων ὅλων ὡραίων καὶ ἀγγελικῶν. Βεβαίως οἱ κριταὶ εἰς μεγάλην θὰ εὑρεθῶσι δυσκολίαν περὶ κρίσεως καὶ ἐκλογῆς. Ἴσως εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον γράψει ἐκτενῶς ἡ σύνταξις. Ἤδη τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει πατὴρ καὶ προπάντων μήτηρ μὴ θεωροῦσα τὸ τέκνον της ὡς τὸ ὡραιότερον τοῦ κόσμου... Ἰδοὺ ἡ Ρόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα. — **Κα Δ. Δ.** Τὸ μέγεθος καὶ σχῆμα τῆς φωτογραφίας μᾶς εἶνε ἀδιάφορα. — **Χρυσηίδι.** Βεβαίως θὰ ἔχητε καὶ σεῖς μίαν φωτογραφίαν μεγάλην μὲ ὅλα τὰ ὡραῖα μικρὰ ὁμοῦ. Θὰ εἶνε τὸ ποιητικώτερον κόσμημα τῆς αἰθούσης σας. — **Μ. Ν.** Ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου θ' ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ προσεχές. — **Κ. Π., Δ. Ε.** Ἄργος. **Μιχ. Φ.** Πόρον. Ἀντώνιον **Δ.** Ρόδον. Ἐνεγράφησαν μυρίας εὐχαριστίας. **Μ. Δ.** Τραπεζοῦντα Εὐχαριστοῦμεν, γράφομεν. **Π. Σ.** Ραγκοῦν. Ἡμερολόγιον στέλλεται μετὰ μυρίων εὐχῶν. — **Λ. Μ.** Καλάμας ὁ κ. Δ. ἐνεγράφη εὐχαριστοῦμεν. — **Ι. Β.** Πόρον, ἐλήφθη εὐχαριστοῦμεν· Σεβάχ Θαλασσινῷ· Ἀπάντησιν προσεχῶς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἡμερολόγιον τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν Ἔτος Ε' 1892.

Ἐγχειρίδιον Ὀργανικῆς γυμναστικῆς ὑπὸ Ἀριστείδου Ἰωαννίδου μετὰ 44 εἰκόνων. Περιεχόμενα: Τὸ δίζυγον καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀσκήσεις. Ἐκδότης Σ. Κ. Βλαστός.

Μηνιαῖον Δελτίον τοῦ εἰδικοῦ Ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν. Αὔγουστος 1891. Ἐκδ. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Τμῆμα στατιστικῆς.

Ἀγγέλλονται

Βιβλιοθήκη Ἰουλίου Βὲρν εἰκονογραφημένη. Βραβευθεῖσα ὑπὸ τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας. Τριάκοντα τρεῖς τόμοι. Κατὰ μετάφρασιν Παν. Ι. Φέρμπου. Ἔκδοσις εἰκονογραφημένη Θησέως Κ. Λιβερίου.